

רע"א 12345-07-26

בבית המשפט העליון
בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים
תאריך חתימה: 1.9.2026

בעניין:

פלוני

ע"י ב"כ עופרי בשן ו/או איתי ברנשטיין
מהפקולטה למשפטים באוני' חיפה
שדרות אבא חושי 199, הר הכרמל, חיפה 3103301
טל': 04-8249429 ; פקס': 04-8249398
דוא"ל: clinics@law.haifa.ac.il

המערער

- נ ג ד -

חבר כנסת אלמוני

ע"י ב"כ הדר קורנהאוזר ו/או נתנאל פור
מהפקולטה למשפטים באוני' חיפה
שדרות אבא חושי 199, הר הכרמל, חיפה 3103301
טל': 04-8249429 ; פקס': 04-8249398
דוא"ל: clinics@law.haifa.ac.il

המשיב

סיכומים מטעם המערער

בפני כב' השופטים ע' ברון ; א' ינון ; ו- א' שנהר

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד ולרשות שניתנה, מתכבד המערער להגיש סיכומים מטעמו בערעור שבכותרת.

המערער יטען כי דין הערעור להתקבל וכי יש לבטל את פסק דינו של בית המשפט קמא.

א. פתח דבר

1. המקרה שבפנינו עוסק בתביעת לשון הרע שהגיש המשיב נגד המערער בשל השתתפותו בשיח הציבורי ברשתות החברתיות. לשיטת המערער, תביעה זו נושאת מאפיינים מובהקים של תביעת השתקה (Strategic Lawsuit Against Public Participation – SLAPP). לפיכך, בטרם יפורטו נסיבותיו הקונקרטיות של המקרה שבנדון, מן הראוי לעמוד בקצרה על תפקידן של הרשתות החברתיות בשיח הדמוקרטי ועל הסכנות הטמונות בשימוש בדיני לשון הרע ככלי להשתקת השתתפות אזרחית בשיח הציבורי.

א(1). הרשתות החברתיות כקרקע פורה לשיח ציבורי משגשג

2. בשנים האחרונות, ובמיוחד מאז פרוץ מגפת הקורונה, עבר מרכז הכובד של השיח הציבורי אל הרשתות החברתיות. תהליך זה הוא מימוש יוצא מן הכלל של עקרונותיה הבסיסיים ביותר של הדמוקרטיה בכלל וחופש הביטוי בפרט. כיום אדם אינו נדרש לכהן בתפקיד פוליטי רשמי, להיות פובליציסט שדבריו מופצים בדפוס או להתנייד אל כיכר העיר המרכזית כדי להשתתף בשיח הציבורי. היכולת להיחשף וללמוד על אירועים אקטואליים ולהביע עליהם עמדה מונגשת עתה לכל אחד באמצעות הטלפון החכם שבכיסו [Erwin Chemerinsky & Alex Chemerinsky, *The Golden Era of Free Speech, in SOCIAL MEDIA*,

3. הרשתות החברתיות לא רק פתחו את השער להשתתפותם של שחקנים חדשים בשיח הציבורי, אלא שינו מן היסוד את האופן בו מתעצב סדר היום הציבורי על ידי כך שנתנו במה לנושאים שבעבר הודרו מסדר היום הציבורי או לא זכו ללגיטימציה בשיח הממוסד. סוגיות כגון אלימות משטרתית, פגיעות והטרדות מיניות, חוויות יומיומיות של אפליה, כשלים במערכת הבריאות, יוקר המחיה וביקורת על מדיניות החירום בתקופת הקורונה, עלו תחילה מן השטח, באמצעות הרשתות החברתיות, ורק לאחר מכן חלחלו אל האולפנים והזירה הפרלמנטרית. הרשתות החברתיות הן איל הניגוח אשר מצליח שוב ושוב למוטט את החומות הכלכליות, המעמדיות והפוליטיות העומדות בין רעיונות שמאגרים את הסדר הקיים, לבין התודעה הציבורית [להרחבה על כך ראו באופן כללי (Zeynep Tufekci, Twitter and Tear Gas (2017)].
4. הרשתות החברתיות מגשימות באופן הבסיסי והמובהק ביותר את עקרון שוק הרעיונות החופשי שאותו הגה ג'ון סטיוארט מיל. הן מאפשרות לדעות מגוונות להישמע ונותנות לכל הדעות הזדמנות שווה להתמודד אחת נגד השנייה ולהוכיח את עצמן כמבוססות או כשגויות [John Stuart Mill, On Liberty 19-80 (1859)]. בדרך זו הרשתות החברתיות מאפשרות דיון ציבורי שמאגד את הדעות והאמונות הרווחות באופן שלא התאפשר בעבר. דיון זה מאפשר מחד לטפח עמדות ורעיונות שהושקו בעבור ועשויים להתברר בעתיד כנכונים, ומאידך פיתוח נימוקים חדשים וטובים יותר לאמונות ולדעות קיימות.
5. מעבר לכך, הרשתות החברתיות מאפשרות למשתמשים מכל רחבי העולם לנהל דיונים אחד עם השני ולהיחשף לעמדות ונקודות מבט שונות. בפרט הן מאפשרות למשתמשים שממחזיקים בדעה שנמצאת במיעוט בסביבתם המיידית או בכלל האוכלוסייה, ושהבעתה יכולה לסכן את פרנסתם, את מעמדם או אפילו את חייהם, ליצור קשרים ולהתארגן כדי לייצר שינוי חברתי [ראו Chemerinsky & Chemerinsky; Tufekci].

א(2). פגיעה בחופש הביטוי באמצעות תביעות השתקה

6. בשנים האחרונות מתגבשת בישראל מציאות חברתית ומשפטית מדאיגה המאיימת על חופש הביטוי בכלל ועל חופש הביטוי ברשתות החברתיות בפרט. כיום שוק הרעיונות המשוכלל שהתפתח ברשתות החברתיות מאוים על ידי צונאמי של תביעות דיבה המשנה את כללי המשחק ומאיים על השיח הדמוקרטי. לפי נתוני הנהלת בתי המשפט, בשנת 2010 הוגשו 571 תביעות לשון הרע, ואילו בשנת 2024 הוגשו 1276 תביעות (ראו "מידע מהנהלת בתי המשפט: עליה חדה בתביעות לשון הרע" **התנועה לחופש המידע** (3.11.2025) [זמן בקישור](#)). כמו כן, סכום התביעה החציוני בהליכי לשון הרע בשנים 2012 עד 2017 נע בין 100 ל-108 אלף שקלים, ובשנת 2018 זינק ל-140 אלף שקלים [אורן פריסקו "מגיפת תביעות הדיבה: ב-2023 הוגשו כמעט שלוש תביעות דיבה מדי יום" **העין השביעית** (17.2.2024) <https://www.the7eye.org.il/509786>].
7. על אף שחלק גדול מתביעות לשון הרע המוגשות כיום עדיין משרת את התכליות החשובות שלמען נוצרו דיני לשון הרע, אחוז הולך וגדל מתוכן הן תביעות השתקה בעלות מטרות זרות ופסולות. ייחודן של תביעות אלו היא שהגשתן אינה תלויה בסיכוייהן המשפטיים, שלעיתים קרובות הם גבוליים ואף קלושים, אלא בעצם הפעלת ההליך המשפטי ובמשמעויותיו המעשיות מבחינת הנתבע. תביעת ההשתקה אינה מכוונת להכרעה נורמטיבית בשאלות של אמת או שקר, אלא להסטת המחלוקת מהבימה הציבורית, בה מתקיים דיון פתוח, רב-קולי וביקורתי, אל הזירה המשפטית הפרטית, המאופיינת בכללים פורמליים, לוחות זמנים ממושכים ועלויות משמעותיות.

8. לשינוי זירת הדיון השלכות של ממש, שכן הוא משנה את תנאי ההתמודדות בין הצדדים ועשויה, בחלק לא מבוטל של המקרים, להציב את המבקר בעמדת נחיתות [רע"א 1954/24 וקנין נ' קיבוץ ניר דוד - אגודה שיתופית, בפס' 19 לפסק דינו של השופט סולברג (7.1.2025) (להלן: עניין וקנין)], רחל ארידור הרשקוביץ ותהילה שוורץ אלטשולר **תביעות השתקה: מאפיינים, סכנות ודרכי התמודדות** 13-31 (מחקר מדיניות 166, המכון הישראלי לדמוקרטיה, מאי 2022) (להלן: **תביעות השתקה**).

9. במציאות זו, עצם הגשת התביעה והמעמסה שיוצר הליך בירורה הם לב העניין. ההליך המשפטי הופך לאמצעי הרתעה, ולעיתים אף לאמצעי ענישה, ללא תלות בתוצאתו הסופית. עבור הנתבע, אזרח מן השורה, קבלת מכתב התראה או כתב תביעה מטילה צל כבד על חייו: חשש כלכלי ממשי, עומס נפשי מתמשך, פגיעה במוניטין האישי והמקצועי, ולעיתים גם חשיפה ציבורית בלתי רצויה. מנגד, עבור התובע בעל האמצעים, מדובר במהלך שניתן לספוג כחלק מהתנהלותו השוטפת, לעיתים אף כחלק מאסטרטגיה רחבה של ניהול תדמית וכוח **[תביעות השתקה, בעמ' 52-71]**.

10. כאשר מוגשת תביעת השתקה, הפגיעה בחופש הביטוי של הנתבע נגרמת עוד לפני שהתביעה הוכרעה. מייד כשנודע לנתבע שהוגשה נגדו תביעה, הוא נאלץ לעמוד בפני דילמה בלתי אפשרית: להשקיע משאבים כספיים וזמן ניכר בניהול הגנה תחת חוסר ודאות ממושך, או לוותר על הביטוי, למחוק פרסומים, להתנצל או לשתוק – גם אם הוא משוכנע בצדקת דבריו. הבחירה אינה חופשית באמת, שכן עצם האיום המשפטי מעוות את שיקול הדעת ומכפיף את הביטוי הציבורי לשיקולים של הישרדות כלכלית ואישית **[תביעות השתקה, בעמ' 52-71]**.

11. ודוק – פגיעתן הרעה של תביעות ההשתקה אינה נעצרת בנתבע הספציפי. תביעות השתקה יוצרות אפקט מצנן החולש על מעגלי הרתעה רחבים: עמיתים, עיתונאים, חוקרים, פעילים ואזרחים אחרים נחשפים למתרחש ומפנימים את המסר. התוצאה היא תהליך של סינון עצמי שקט אך עמוק, שבו יחידים וקבוצות נמנעים מהבעת עמדה, מהעלאת שאלות ומהשמעת ביקורת, לא בשל היעדר עניין ציבורי אלא מתוך פחד. בדרך זו השיח הציבורי מתרוקן מקולות ביקורתיים, וקבוצות מוחלשות – חסרות גיבוי מוסדי או כלכלי – הן הראשונות להיעלם ממנו **[תביעות השתקה, בעמ' 52-71]**.

12. המציאות המשפטית הקיימת מעצימה את הפגיעה. הדין המהותי והדיוני, מתוך רצון מובן להגן על זכות הגישה לערכאות, מתקשה לא אחת לזהות מצבים שבהם עצם ההליך משמש ככלי אסטרטגי להשתקה [ראו עניין וקנין, בפס' 34 לפסק דינו של השופט סולברג]. הנטייה להימנע ככל שאפשר מסילוק תביעות על הסף מותירה את הנתבע חשוף להליך ארוך ומתיש, אשר משיג את מטרתו גם אם התביעה נדחית בסופו של יום. מדובר בנקודת עיוורון מערכתית. כאשר בית המשפט דן באיזון בין הזכות לשם טוב של התובע, לזכות הנתבע לחופש הביטוי, הנתבע כבר נפגע מעצם ניהול ההליך עצמו וזאת גם אם בסופו של דבר חופש הביטוי יגבר [עניין וקנין, בפס' 19 לפסק דינו של השופט סולברג].

א(3). הפגיעה היתרה של תביעות השתקה המוגשות על ידי נבחרי ציבור

13. חומרה יתרה נודעת לתופעת תביעות ההשתקה כאשר התובעים הם נבחרי ציבור. לנבחרי ציבור עומדים ממילא כלים רבים להגנה על שמם הטוב: נגישות ישירה לאמצעי התקשורת, יכולת להשמיע את עמדתם לציבור הרחב, ומשאבים ציבוריים המאפשרים להם לנהל מאבק תדמיתי מחוץ לכותלי בית המשפט. חרף זאת, בשנים האחרונות ניתן לראות שימוש הולך וגובר של חברי כנסת, שרים בממשלה ואף של ראש הממשלה, בהליכי לשון הרע נגד אזרחים פרטיים, לעיתים כתגובה לביקורת פוליטית מובהקת, באופן המעביר מסר ברור ומרתיע כלפי הציבור [צבי גלמן "ההגינות מחייבת: חברי כנסת לא יוכלו לתבוע לשון הרע" **גלובס** (16.9.2020)].

14. תביעות אלו, המוגשות על ידי מי שמחזיקים בכוח פוליטי ומעמדי, יוצרות חוסר סימטריה חריף, לא רק בשל פערי הכוחות בין הצדדים אלא גם בשל החסינות שממנה נהנים שרים וחברי כנסת: בעוד שהאזרח הקטן, שלרוב רק השמיע ביקורת לגיטימית כלפי נבחר הציבור, מוצא עצמו מול תביעת ענק שתגזול ממנו זמן יקר וכסף רב, חבר הכנסת מוגן מפני תביעה נגדית בשל החסינות שממנה הוא נהנה וזאת גם במקרים שבהם הוא הפיץ על האזרח לשון הרע מובהק או פגע קשות בפרטיותו [ראו חן מענית "בחסות החסינות, חברי כנסת מפיצים קונספירציות פרועות – ומקבלים גיבוי מבתי המשפט" **הארץ** (26.1.26)]. השימוש בהליך משפטי בנסיבות אלו משנה את פניו והופך מאמצעי לגיטימי להגנה על שם טוב, לכלי לכינון גבולות כוח חדשים לשיח הפוליטי, שבהם מי שיכול להרשות לעצמו לנהל הליכים משפטיים הוא מי שיקבע אילו ביטויים ניתן להשמיע, גם אם הוא נבחר ציבור שהביקורת נגדו חשובה כחלק מהמערכת הדמוקרטית [ראו גלמן, שם].

ב. העובדות הצריכות לעניין

15. ההליך דגן הוא ביטוי לכל המגמות השליליות אשר נידונו לעיל. המשיב הוא דמות ציבורית בולטת ומילא בשנים האחרונות תפקידים בכירים במשרד הבריאות. במסגרת תפקידו המשיב היה מעורב בקבלת החלטות משמעותיות הנוגעות לכלל החברה הישראלית, ביניהן החלטות הנוגעות למדיניות הממשלה להתמודדות עם מגפת הקורונה. לאחר מגפת הקורונה, פנה המשיב לפוליטיקה ונבחר לכנסת, שם הוא מכהן כחבר בוועדת הבריאות.

16. בשל תפקידו במשרד הבריאות, עמד המשיב במרכז המחלוקת הציבורית העזה בנוגע לחיסונים, ובמהלך תפקיד זה, כמו גם במסגרת תפקידו כחבר כנסת, נאלץ להשיב לביקורות שונות שהושמעו בנוגע להתמודדות עם מגפת הקורונה ובנוגע למדיניות החיסונים בפרט. מתוקף תפקידו ומעמדו, המשיב מצוי מזה שנים בלב השיח הציבורי והפוליטי, נהנה מחשיפה תקשורתית רחבה, ומחזיק ב"כרטיס כניסה חופשית" לזירות שבהן מתנהל הדיון הציבורי. לאורך השנים קיבל המשיב זמן מסך רב בטלוויזיה, ברדיו ובראיונות בעיתונות הכתובה ואין אדם בישראל שלא נחשף לעמדותיו. אך גם כאשר הוא אינו פונה ישירות לגופי התקשורת, מתוקף תפקידו ומעמדו, דבריו, עמדותיו ותגובותיו מסוקרים וזוכים להדהוד במהדורות החדשות, בכתבות ובמבזקים. גם ברשתות החברתיות, בהן המשיב מחזיק בחשבונות בעלי אלפי עוקבים, המשיב בעל יכולת ממשית להשיב באופן ענייני לביקורת המופנה כלפיו, להכחיש טענות שקריות, לשכנע את הציבור בעמדתו, ולעודד שאילת שאלות רציניות וטובות על ידי מתן תשובות ענייניות.

17. ברם, במקום לעודד שיח ודיון ענייני, המשיב בחר להתעמת עם מי שהשמיעו כלפיו ביקורת והביעו ספקות בנוגע להחלטות שהיה שותף בהן ותקף אותם באופן קולני וחריף במהלך ומחוץ לדיוני ועדת הבריאות. לא אחת, המשיב דיבר בהכללות גסות כלפי אנשים המביעים חשש או ספקות בנוגע לחיסונים והתבטא לגביהם במילים בוטות וחריפות. התנהלותו התוקפנית והפוגענית הציגה את השאלות והחששות של ספקני החיסונים כבלתי לגיטימיות, דבר שיצר אפקט מצנן כלפי כל מי שאחזו בעמדות דומות ופגע בחופש הביטוי שלהם. כמו כן, ההתייחסות המבזה לספקני חיסונים לא הפיגה את חששותיהם, אלא רק הרחיקה אותם מן השיח הגלוי בו יכלו לשמוע תשובות משכנעות לספקות שהתעוררו בהם.

18. למרות שבמבט ראשון יחסו המזלזל של המשיב כלפי מי שמביעים ביקורת וספקות בנוגע למדיניות שהוא היה חלק ממעצביה עשוי להיראות מוצדק, בפועל מדובר בחלק מכשל מתמשך המערער את הלגיטימציה הציבורית של הממסד הרפואי ואמון הציבור במשרד הבריאות. מדיניות הפצת חיסוני הקורונה לא נענתה בציות מוחלט, לא בישראל ולא במדינות רבות נוספות בעולם. חלקים מהציבור הגיבו בספקנות וחששו לבטיחות של החיסונים כתוצאה מהמהירות בה פותחו ואושרו. אחרים חששו שמדיניות התו הירוק פוגעת

בזכויות אדם ועלולה להיות מדרון חלקלק שבסופו נגיע למצב בו המדינה תכפה על אזרחיה להכניס לגופם חומרים בניגוד לרצונם.

19. אפשר להרים גבה למשמע טענות אלה, אך הזלזול החברתי וחוסר הלגיטימציה לביטויי הספקות בנוגע לחיסונים השאירו רבים ללא מענה מניח את הדעת לחששותיהם וללא אפשרות לנהל שיח פומבי ורציני על דעתם מבלי שיתויגו באופן שלילי. כפי שקורה גם עם עמדות שנויות במחלוקת אחרות, הדרת ספקני החיסונים מהשיח הציבורי הפומבי הובילה אותם לחפש תשובות לשאלותיהם בפורומים ייעודיים ברשתות החברתיות. פורומים אלו קלטו אליהם בעיקר את אלו שעמדותיהם "קיצוניות מדי" למרחבים אחרים ויצרו בעבורם תיבת תהודה וכתוצאה מכך, משבר האמון שחווי ביחס למסד הרפואי רק הלך והתעצם [Adam J. Enders et al., *The Relationship Between Social Media Use and Beliefs in Conspiracy Theories and Misinformation*, 45 Political Behav. 781 (2023)]. רוצה לומר – לא רק שהמשיב אינו מסייע לרפא את החולאים שלטענתו שהוא נלחם בהם, אלא שהוא מעצים אותם ורק מגביר את חוסר האמון במסד הרפואי.

20. אל מול המשיב ניצב המערער, אזרח פרטי, אב לבן ושתי בנות, המתגורר בפתח תקווה. עד לאחרונה הועסק המערער כאיש תמיכה טכנית למשתמשי מחשב בחברת ביטוח. עבודה זו היוותה מקור הכנסה מרכזי באמצעותו פרנס את משפחתו, שילם חשבונות שוטפים, החזיר משכנתא והוצאות שונות הדרושות למילוי צרכי ילדיו הצעירים.

21. המערער חש ספקות בנוגע לשימוש בחיסונים והתנגד למדיניות החיסונים של הממשלה בתקופת הקורונה, וספקות אלו הובילו אותו לפתוח בשנת 2020 חשבון ברשת טוויטר (היום X) בשם "רק בריאות". לאחר פתיחת החשבון, המערער החל לפרסם בו פוסטים ביקורתיים על הרפואה המערבית ועל מדיניות הממשלה בנוגע למתן חיסונים בכלל וחיסוני קורונה בפרט, והביע ביקורת גם כלפי עובדי ונבחרי הציבור אשר עיצבו את מדיניות זו. בנוסף, המערער פרסם עמדות פוליטיות המנוגדות לעמדת המשיב ומפלגתו, לא רק בנוגע לחיסונים, שחלקן זכו לתמיכה רבה ממשתמשים אחרים ברשת. עם זאת, התמיכה בפרופיל בכלל ובפרסומיו בנוגע לחיסונים בפרט לא הייתה רחבה במיוחד והחשבון שפתח המערער צבר רק 1,534 עוקבים נכון למועד זה (הרבה פחות ממספר המשתמשים שעוקבים אחרי חשבוננו של המשיב בטוויטר וברשתות חברתיות אחרות).

22. המערער בחר לעשות שימוש בפרופיל פיקטיבי. בחירה זו אינה חריגה במציאות החברתית והפוליטית הנוכחית, ואינה מעידה כשלעצמה על כוונה לפגוע, להכפיש או להסתתר מאחריות. עבור אזרחים רבים, אנונימיות או שימוש בשם עט מהווים אמצעי הגנה רציונלי מפני חשיפה אישית, פגיעה בפרטיות, השלכות תעסוקתיות או מתקפות אישיות, בייחוד כאשר מדובר בהבעת עמדה ביקורתית בנושאים ציבוריים נפוצים ושנויים במחלוקת. בהתחשב בתרבות השיח הציבורי בתקופה הנוכחית, החשש להתבטא תחת שמו האמיתי אינו חשש תיאורטי, אלא שיקול ממשי ומבוסס.

23. המערער פרסם את פרסומיו מתוך אמונה מוחלטת באמיתות תוכנם ובצדקת דרכו. בעיניו, הוא נלחם על יידוע הציבור בנוגע לאמת על מדיניות החיסונים ועל מנת להזהירם. דבקתו במטרה הובילה אותו לא אחת להשתמש גם בשפה חריפה ואפילו בוטה כלפי בני שיחו ברשת, פוליטיקאים ומשרתי ציבור שלא הסכימו איתו. פעילותו ברשת חשפה את המשיב למגוון תיאוריות קונספירציה בנוגע לחיסונים, תיאוריות בהן התחיל להאמין בעצמו לאחר שנחשף אליהן שוב ושוב מבלי שיאותגרו. המערער האמין באמת ובתמים כי ארגון רפואי-קפיטליסטי בינלאומי, אליו משתייכים חלק ממשרתי הציבור, מעוניין לחסן את האזרחים על מנת להכניס שבבים לגופם, לעקוב אחריהם, לשווק להם מוצרים ושירותים ולפתח תרופות מניבות רווח. חשיפת

המידע הזה לציבור ומניעת הפגיעה באוטונומיה של אנשים ללא ידיעתם, היו המטרה החשובה ביותר עבור המערער בפעילותו ברשת וכל שעשה, עשה בתום לב ומתוך שליחות חברתית, לתפיסתו.

24. ביום 5.9.2025 פרסמה חברת הכנסת נריה אסטרטוב, שחברה אף היא בוועדת הבריאות, פוסט ארוך בו טענה שהגיעו לידיה ראיות המוכיחות שהמשיב הוא חלק מ"ארגון בינלאומי מטורף שקוצר מידע מגופנו, הודות לחיסוני הקורונה, ומנצל מידע זה כדי לגרוף רווחי עתק" ושבמסגרת תפקידו במשרד הבריאות דחף באגרסיביות לחסן את כל אזרחי ישראל נגד מחלת הקורונה על מנת לקדם את מטרותיו של אותו ארגון. עוד נטען בפוסט שהמשיב לקח חלק בהנדסת השבב "שהוחדר לגופנו עם חיסוני הקורונה" ולראיה, לאחר שאושר החיסון בארץ, הוא רכש לעצמו אחוזה נאה בשוויץ. בנוסף על כך נטען באותו פרסום שהתקשורת והיועצת המשפטית לממשלה מגוננים על המערער ו"מאתרגים" אותו על מנת למנוע מהאמת לגבוי לצאת לאור.

25. הפוסט המדובר זכה לאלפי "חיבובים" (לייקים) ולמאות שיתופים וציטוטים, והתפשט במהירות ברשת החברתית. בין המשתמשים שנחשפו אליו היה גם המערער. מספר דקות לאחר פרסום הפוסט המקורי שיתף המערער את הפרסום בעמוד הטוויטר שלו, בצירוף הכיתוב: "זה אמיתי הדבר הזה? מטורף". המערער נחשף לפרסום כאשר הוא מיוחס לחברת כנסת מכהנת, אשר בעיניו נתפסה כמקור מידע בעל משקל ציבורי ואמינות מוסדית, ועל כן סבר בתום לב כי אם נבחרת ציבור מפרסמת מידע מסוג זה – יש להניח כי מדובר בפרסום המבוסס על מידע כלשהו. עם זאת, המערער לא אימץ את תוכן הפרסום ולא הציגו כעובדה מוגמרת. להפך, נוסח הדברים שבחר לצרף לשיתוף מלמד כי מטרתו הייתה להביע השתאות ולבקש מעוקביו מידע נוסף או הבהרה ביחס לאמיתות הפרסום. במילים אחרות, השיתוף לא נועד לאשרר את תוכן הפוסט המקורי אלא להציף אותו לדיון ולברר את אמיתותו במסגרת השיח הציבורי המתנהל ברשת.

26. בתגובה לפרסום הפוסט ולשיתופו על ידי חשבונות רבים בטוויטר וברשתות חברתיות נוספות, פרסם המשיב בחשבונותיו ברשתות השונות פוסט שבו טען כי "מטורללי החיסונים הלכו רחוק מדי". עוד טען המשיב שהפוסט שפרסמה חברת הכנסת אסטרטוב חוצה קו אדום ומעמיד אותו את משפחתו בסכנה, ושמצא פרסום הפוסט התקבלו בביתו איומים מפי מחוסנים שביקשו לנקום בו. יוער כי המערער לא תמך טענות אלה בראיות כלשהן ולא הוכיח כי אכן קיבל איומים כנטען. המערער כתב כי "מכחישי קורונה ומתנגדי חיסונים הם חולי נפש שמסכנים כל אחד ואחד מאיתנו. היום הם שופכים את דמי ומחר הם ישפכו את דמכם" וקרא לקהל עוקביו לסייע לו בתרומה כספית כדי שיוכל לצאת למאבק משפטי נגד "כת מכחישי החיסונים", לתבוע דיבה את כל מי שהפיץ את הפרסום וללמד אותם לקח. הפוסט זכה במהירות לאלפי שיתופים ועשרות אלפי חיבובים ובתוך זמן קצר עשרות אלפי אנשים תרמו לקמפיין המשפטי של המערער לא פחות מ-3.2 מיליון שקל.

27. זמן קצר לאחר מכן פתח המשיב בקמפיין משפטי רחב היקף נגד משתמשי הרשת ששיתפו את הפוסט שפרסמה ח"כ אסטרטוב. במסגרת קמפיין זה הוגשו תביעות לשון הרע נגד עשרות משתמשים שונים (אך לא נגד כל מי ששיתפו את הפוסט), ובהם גם חברת הכנסת שפרסמה את הפוסט המקורי. כל תביעה שהוגשה לוותה בפרסום יזום מצד המשיב ברשתות החברתיות: המשיב העלה לעמודיו את העמוד הראשון של כתב התביעה, בצירוף פרטיו המזהים של הנתבע. גם במקרים שבהם הפרסום המקורי נעשה באמצעות חשבון אנונימי, פעל המשיב לאיתור זהותו של המשתמש ולחשיפתה בפומבי באותו האופן. פרסומים אלו לוו במסרים תקיפים מצד המשיב, שלפיהם כל מי שסבור כי ניתן להביע ביקורת או "להסית" ברשתות החברתיות תחת שם בדוי ולחמוק מהשלכות – טועה מרה ויידרש לשלם על מעשיו.

28. התנהלות זו לא הוצגה כמהלך משפטי נקודתי בלבד, אלא כחלק מקמפיין פומבי רחב היקף, אשר כוון כלפי שורה ארוכה של משתמשים – רבים מהם אזרחים פרטיים חסרי כוח פוליטי, תקשורתי או כלכלי. לשיטת

המערער, קמפיין זה נשא אופי נקמני ומשתיק, והיווה מתקפה רחבה על מבקריו של המשיב ברשתות החברתיות.

29. ודוק – ניכר שהמשיב "בחר בפינצטה" את מי לתבוע, והיו אלה אנשים, כדוגמת המערער, שביקרו פוליטית את המערער ועמדותיו באופן תדיר, והפוסט מושא ההליך (שנמחק כבר) הוא רק עוגן שדרכו המשיב מבקש להשתיק את מבקריו בהקשרים אחרים. במילים אחרות – לא היה מדובר רק בניסיון לברר מחלוקת נקודתית במסגרת הליך משפטי, אלא במהלך שנועד להרתיע, להטיל מורא ולהציב דוגמה פומבית למי שמעז להביע ביקורת כלפי המשיב במרחב הדיגיטלי. בכך נוצרה, הלכה למעשה, רדיפה שיטתית אחר משתפים ומבקרים, שנועדה להעביר מסר מרתיע לציבור הרחב באשר למחיר האפשרי של השתתפות בשיח ביקורתי כלפי המשיב.

30. ביום 5.11.2025, הגיש המשיב לבית משפט השלום בצפת את תביעת ההשתקה מושא הערעור דנן במסגרתה דרש לחייב את המערער בפיצוי מופרך בסך 2.5 מיליון ש"ח בגין פגיעה בשמו הטוב. זמן קצר לאחר הגשת התביעה פרסם המשיב את העמוד הראשון מכתב התביעה ברשתות בצירוף פרטים מזהים של המערער, לרבות עמוד הלינקדאין שלו, בו ניתן לראות את שמו, תמונתו ומקום עבודתו. בתיאור הפוסט כתב המשיב: "מר [המערער] חשב שאם יסתתר תחת שם בדוי באינטרנט יוכל לשקר ולהסית באופן חופשי. היום הוא למד שלמעשים יש תוצאות ושפרופיל אנונימי לא מעניק חסינות. אנחנו נחשוף אתכם אחד אחד ונגרום לכם לשלם על הטרלול, הרעל והארס שאתם מפיצים". חשיפת שמו של המערער והסרת מעטה האנונימיות שמאחוריו פעל (תופעה הידועה בשם "דוקסינג" ושעליה יורחב בהמשך), תוך מתן לגיטימציה לעוקביו של המשיב להתנכל לו ולגרום לו "לשלם" הסבה למערער נזקים קשים ובלתי הפיכים.

31. למרות שזמן קצר לאחר הגשת התביעה המערער מחק את הפוסט שבגיניו נתבע, חייב כבר השתנו ללא היכר והתרחישים אותם ניסה למנוע על ידי שימוש בפרופיל אנונימי התממשו במלוא חומרתם. בעקבות חשיפת דעותיו כלפי מעסיקו המערער הוצא לחופשה כפויה מעבודתו וכיום מעסיקו שוקל את המשך העסקתו. המערער התקשה למצוא עבודה חלופית התואמת את כישוריו ונאלץ לממן את הוצאות משפחתו מחסכונויותיו אשר עומדים להיגמר, והוא עומד בסכנה לפשיטת רגל עוד לפני חיובי העתק שהמשיב מבקש להשית עליו. בנוסף, מלבד הפגיעה בפרנסה, חשיפת זהותו של המערער וקריאתו של המשיב לגרום לו לשלם מחיר על מעשיו, הפכה אותו למטרה להסתה והתנכלויות ברשתות ומחוץ להן. המערער סבל מהטרדות חוזרות ונשנות ברשתות ואף הותקף מילולית ברחוב על ידי תומכי המשיב שזיהו אותו.

32. על מנת להתמודד, ולו חלקית, עם הנזקים שגרם לו המשיב, הגיש המערער ביחד עם כתב ההגנה, כתב תביעה שכנגד במסגרתה הוא תובע מהמשיב לפצות אותו בסך של 300,000 ש"ח בגין פגיעה שלא כדין בפרטיותו. כמו כן, המערער ביקש לסלק על הסף את תביעת לשון הרע שהוגשה נגדו על ידי המשיב בשל היותה תביעת השתקה אשר עושה שימוש לרעה בהליכי משפט. בתגובה לתביעה שכנגד, הגיש המשיב בקשה לסילוקה על הסף בטענה שעומדת לו חסינות, טענה שניתן לתהות עד כמה המשיב בעצמו מאמין בצדקתה בהתחשב בכך שבמקביל לתביעה שהגיש נגד המערער תבע גם את חברת הכנסת אסטרטוב חרף העובדה שהפרסום שבגיניו תבע אותה חוסה, לכאורה, תחת אותה חסינות.

33. ביום 1.2.2026 דחה בית משפט השלום בצפת את שתי הבקשות לדחייה על הסף, בטענה ששיווג תביעת המשיב כתביעת לשון הרע הוא גבולי ושסילוק על הסף של התביעה שכנגד בגלל חסינות קושרת את ידיו של המערער מאחורי גבו, יוצרת חוסר שוויון מהותי ונוגדת את כללי הצדק הטבעי.

34. על הכרעה זו ביקשו שני הצדדים לערער ובקשות רשות הערעור שהגישו נדונו כערעור בבית המשפט המחוזי בנצרת-נוף הגליל. בית המשפט המחוזי בחר לדחות את ערעורו של המערער ולאפשר לתביעת הדיבה שהגיש

נגדו המשיב להמשיך להתנהל. מנגד, בית המשפט המחוזי קיבל את ערעורו של המשיב וקבע כי יש לדחות על הסף את התביעה שכנגד שהגיש נגדו המערער בשל חסינותו של המשיב.

35. החלטה זו הותירה את המערער מופסד מכאן ומכאן ומעוררת תחושה קשה של חוסר צדק וחוסר שוויון. המערער נותר להתמודד עם תביעה אסטרטגית שהוגשה נגדו כחלק מקמפיין פוליטי שתכליתו שימוש לרעה בהליכי משפט על מנת להשתיק ביקורת ודעות שלא מתיישבות עם עמדת המשיב ותומכיו ויצירת הרתעה מפני פרסום ביטויים דומים בעתיד. לא רק שהמערער מצא עצמו מנהל תביעה בגין פוסט ששיתף בתום לב, אלא שהוא נדרש לעשות זאת כאשר זכויותיו הדיוניות מצומצמות והוא נמצא בעמדת נחיתות אל מול המשיב שזוכה להגנה מוחלטת מהשלכות התנהלותו ההרסנית כלפי המערער. על חוסר הצדק המשווע, הזועק אל השמיים, מבקש עתה המערער לערער בפני בית המשפט העליון, בבקשה כי יורה על דחיית תביעת הדיבה נגדו על הסף בשל היותה תביעת השתקה. בנוסף על כך, המערער יבקש לדחות את טענת החסינות של המשיב ולאפשר לתביעה שכנגד שהגיש נגדו להתנהל עד תום בערכאה הדיונית.

ג. טענות המערער

36. להלן יראה המערער כי בית המשפט המחוזי שגה כשהחליט שלא לדחות את הסף את תביעת לשון הרע של המשיב בשל היותה תביעת השתקה. לעמדת המערער, החלטה זו אינה מתיישבת עם ההלכה הפסוקה בנוגע לתביעות השתקה ומתעלמת לחלוטין מהעובדה שהפוסט שבגינו המערער נתבע כלל אינו מהווה לשון הרע לפי המבחנים שנקבעו בפסיקה. בנוסף על כך יטען המערער שגם ההחלטה לדחות על הסף את התביעה שכנגד שהגיש נגד המשיב שגויה ואינה תואמת לפסיקה בנוגע לחסינות חברי כנסת.

ד. תביעת המשיב היא תביעת השתקה מובהקת שדינה להידחות על הסף

37. בראש וראשונה יטען המערער כי גם בית משפט השלום וגם בית המשפט המחוזי שגו משלא דחו על הסף את תביעת לשון הרע שהגיש נגדו המשיב בשל היותה תביעת השתקה. ברם, לפני שייכנס לעובי הקורה, המערער יבקש להדגיש שעניינו של ערעור זה חורג בהרבה מגדרי סכסוך פרטי נקודתי בין שני בעלי דין. במוקד ההליך ניצבת שאלה בעלת אופי עקרוני, חוקתי ומערכתי: האם ניתן לאפשר לנבחר ציבור, הנהנה ממעמד פוליטי, נגישות מיידית לאמצעי התקשורת, קהל תומכים רחב ומשאבים כלכליים חריגים, לרתום את דיני לשון הרע ואת ההליך המשפטי כדי להרתיע אזרח פרטי מפני השתתפות בשיח ציבורי; או שמא בנסיבות כגון אלו הופך ההליך המשפטי עצמו לכלי השתקה פסול, אשר השימוש בו חותר תחת חופש הביטוי, השוויון בין משתתפי השיח והאינטרס הציבורי בקיומו של מרחב דמוקרטי פתוח.

38. לשיטת המערער, המקרה דנן מצוי בלב-ליבה של דוקטרינת תביעות ההשתקה, והוא מצדיק התערבות מיידית והעמדת מחסום דיוני כבר בשלב המקדמי, בטרם יתממש נזקו של ההליך מעצם קיומו [עניין וקנין; שחר טל, "אימת הדיבה: מפת התמריצים להגשת תביעות SLAPP בישראל", משפטים 515 (2015)]. כאמור, המערער סבור שהמסקנות שאליהן הגיעו הערכאות הקודמות בסוגיה עקרונית זו שגויות ולהלן יראה מדוע תביעת לשון הרע שהגישו נגדו המשיב היא תביעת השתקה מובהקת שדינה להידחות על הסף.

39. תביעת השתקה, או SLAPP, אינה נבחנת לפי המעטפת הפורמלית של כתב התביעה, ואף לא לפי השאלה אם ניתן להעלות בדוחק עילת תביעה מופשטת כלשהי. זיהויה של תביעה כתביעת השתקה נעשה על בסיס תפקודה הממשי במציאות: האם מדובר בתביעה שבמרכזה ניסיון כן להשיג סעד בגין פגיעה קונקרטית בשם טוב, או שמא בהליך שתכליתו המעשית היא לייקר את מחירו של הביטוי הביקורתי, להכביד על הנתבע, לבדודו, ולהעביר מסר מרתיע כלפי כל מי ששוקל להביע עמדה דומה בעתיד. זהו יסודה האמיתי של תביעת ההשתקה: הנזק שהיא מבקשת לחולל אינו תלוי דווקא בתוצאה הסופית של פסק הדין, אלא נגרם כבר עם

פתיחת ההליך, דרך העלויות, אי-הוודאות, הזמן, החשיפה והפגיעה האישית והמקצועית הנלווים לעצם ניהולו [חאלד גנאים, מרדכי קרמניצר ובוטו שוור דיני לשון הרע – הדין המצוי והדין הרצוי 171-172 (מהדורה שניה מורחבת 2019) (להלן: **לשון הרע מצוי ורצוי**)].

40. זהו גם מהותו של האפקט המצנן של תביעות השתקה עליו עמדה הספרות ושהוכר בפסיקה: לא רק הנתבע הספציפי נרתע, אלא קהל רחב של משתתפים פוטנציאליים בשיח מפנים כי ביטוי ביקורתי כלפי בעלי כוח עלול להסתיים במחיר הרסני מבחינה אישית, כלכלית ותעסוקתית [תביעות השתקה, בעמ' 52-71].

41. הלכת וקנין יצקה תובנות אלו אל תוך מסגרת משפטית. בית המשפט העליון קבע באותה פרשה כי מקום שבו תביעה מסוימת נושאת סממנים מובהקים של תביעת השתקה, מתעוררת שאלה מקדמית בדבר עצם הלגיטימיות של השימוש בהליך המשפטי. עוד נקבע כי במקרים כאמור יש מקום לעשות שימוש בדוקטרינה האוסרת על שימוש לרעה בהליכי משפט ולחסום את ההליך מראש. טעמה של הלכה זו ברור: בתביעת השתקה, עצם ניהול ההליך מממש את מטרתו הפסולה של התובע. במילים אחרות, כאשר "ההליך הוא העונש", הימנעות מהכרעה מקדמית בשם הזהירות הדיונית מאפשרת לתביעה להגשים את ייעודה הפסול. מכאן, שכאשר מדובר בתביעת השתקה, סילוק על הסף אינו חריג דיוני שיש להשתמש בו במשורה בלבד, אלא אמצעי הכרחי למנוע מההליך המשפטי להפוך לכלי הפחדה.

42. עיקרון זה אינו נטוע רק בפסיקה אלא גם בדין עצמו. תקנה 4 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 (להלן: **תקנות סדר הדין**), קובעת כי בעל דין לא יעשה שימוש לרעה בהליכי משפט ותקנה 42 מוסיפה וקובעת שבמקרים שבהם בעל דין עשה שימוש לרעה בהליכי משפט, בית המשפט רשאי למחוק את כתבי טענותיו מטעם זה בלבד. סמכות מפורשת זו מלמדת כי הדין בישראל מכיר לא רק בזכותו של אדם לפנות לערכאות, אלא גם בסמכותו של בית המשפט לוודא שהפנייה לערכאות לא תהפוך למסלול עוקף-דמוקרטיה, שבאמצעותו בעלי כוח יכולים להעניש, להתיש ולהרתיע את מבקריהם. לפיכך, כאשר מצטברות נסיבות המלמדות שתביעה מסוימת לא נועדה לברר פגיעה קונקרטית אלא לייצר לחץ, להטיל אימה ולהשפיע על תנאי השיח הציבורי, יש לדחות אותה על הסף ולהימנע מביטול.

ד(1). יישום מבחני הלכת וקנין בענייננו

43. בהתאם לכך, בהלכת וקנין נקבע כי סיווגה של תביעה מסוימת כתביעת השתקה נעשה על יסוד מספר שיקולים מצטברים: פערי הכוחות בין הצדדים; עילת תביעה גבולית; גובה הסכום הנתבע; הזיקה של הביטוי לשיח הציבורי; אופן בחירת הנתבע; והתנהלותו הכוללת של התובע. להלן יראה המערער כי יישום נכון של אמות מידה אלו בענייננו מוביל למסקנה אחת: התביעה שהגיש נגדו המשיב אינה "מקרה גבולי", אלא מקרה מובהק של שימוש אסטרטגי בהליך משפטי כנגד משתתף פרטי בשיח ציבורי, תוך ניצול פערי כוח, משאבים ופומביות כדי לייצר אפקט הרתעת רחב. לפיכך, כך יטען המערער, אין מנוס מלהתערב בפסק דינו של בית המשפט המחוזי בסוגיה זו ולדחות על הסף את תביעת לשון הרע שהגיש נגדו המשיב בשל היותה תביעת השתקה.

פערי הכוחות

44. אשר לפערי הכוחות בין הצדדים – הפער בענייננו אינו שולי, נקודתי או טכני; הוא לב-ליבו של המקרה. המשיב הוא דמות ציבורית בכירה: מי ששימש בתפקיד מרכזי במשרד הבריאות בתקופת מגפת הקורונה, עמד בלב קבלת החלטות שעמדו במוקד מחלוקת ציבורית רחבה, ולאחר מכן נבחר לכנסת ומכהן כחבר ועדת הבריאות. מתוקף תפקידו הציבורי, המשיב נהנה מנגישות מיידית ורחבה למוקדי השיח הציבורי – לתקשורת הארצית, לרשות החברתיות, לבמות מוסדיות ולפורומים פרלמנטריים. תפקידו כחבר כנסת

מקנה לו פלטפורמה ציבורית רחבה להשמיע את עמדותיו, להגיב לביקורת ולהשפיע על סדר היום הציבורי. במילים אחרות, המשיב אינו זקוק להליך משפטי כדי "להישמע"; עומדות לרשותו דרכי ביטוי והשפעה ציבוריות רחבות בהרבה מאלה העומדות לרשותו של אדם מן השורה.

45. יתר על כן, אין חולק שהמשיב גייס (נכון להיום) סכום עתק של כ- 3.2 מיליון ש"ח במסגרת קמפיין מימון המונים ייעודי, שנועד לממן תביעות לשון הרע נגד מבקריו, והיד עוד נטויה. נתון זה אינו פרט שולי אלא ביטוי ממשי להיקף המשאבים והכוח הארגוני העומדים לרשותו של המשיב בניהול ההליך. מנגד ניצב המערער, אזרח פרטי, שכיר ואב למשפחה צעירה, שלא ניצב מאחוריו מנגנון תמיכה ציבורי, פוליטי או כלכלי דומה, שנאלץ לממן את ההליך המשפטי מכיסו הפרטי בלבד. עבור המערער, עצם ניהול ההליך יוצר מעמסה כלכלית ונפשית כבדה העלולה לאיים על פרנסתו, על חסכוניותו ועל יכולתו לעמוד בהתחייבויות בסיסיות כלפי משפחתו.

46. פער זה אינו נתון רקע טכני ואף אינו אי-שוויון מקרי בין בעלי דין. מדובר בפער כוחות מבני ועמוק: מצד אחד ניצב בעל כוח פוליטי וציבורי רב, הנהנה מחשיפה תקשורתית, מתשתית ארגונית ומשאבים כספיים משמעותיים המאפשרים לו לנהל מערך תביעות רחב; מן הצד האחר ניצב אזרח פרטי הנדרש להתמודד לבדו עם העלויות והסיכונים הכרוכים בהתדיינות ממושכת. בנסיבות כאלה, עצם פתיחת ההליך יוצרת מנגנון לחץ המממש את התכלית ההרתעתית העומדת ביסוד תביעת לשון הרע של המשיב עוד בטרם ניתנה הכרעה שיפוטית כלשהי.

47. זאת ועוד: השימוש שעושה המשיב בקמפיין מימון המונים לצורך ניהול מערך תביעות רחב נגד מבקריו לא מעורר רק קשיים משפטיים, אלא גם קשיים במישורים נוספים. זאת משום שלא ברור כלל וכלל האם גיוס כספים ציבורי לצורך מימון הליכים משפטיים אישיים, שמטרתם המוצהרת היא נקיטת צעדים נגד מבקרים פוליטיים, מתיישב עם הכללים החלים על גיוס כספים בידי נבחרי ציבור. גם אם סוגיה זו אינה טעונה הכרעה במסגרת ההליך שלפנינו, עצם קיומה מדגיש את הפער החרג בין הצדדים ואת האופן שבו משאבים ציבוריים ופוליטיים מגויסים לצורך הפעלת לחץ משפטי על אזרח פרטי.

עילת תביעה חסרת יסוד או גבולית

48. עוד יטען המערער כי עילת התביעה נגדו היא חסרת יסוד ולכל היותר גבולית. כאמור, המערער אינו המפרסם המקורי של הפוסט שעליו יצא קצפו של המשיב אלא רק ציטט אותו. כמפורט לעיל, ציטוט זה לא נעשה מתוך הסכמה לתוכנו של הפוסט או בניסיון להגדיל את תפוצתו, אלא מתוך תימהון ורצון כן לברר את אמיתות הפרסום. מסיבה זו, המערער לא הוסיף לפוסט המצוטט אמירה תומכת או מחזקת, אלא את השאלה "זה אמיתי הדבר הזה?". המערער יטען שבניגוד למה שקבעו הערכאות הקודמות, תוספת זו לא רק שאינה מעידה על הסכמה עם האמור בפרסום המקורי, אלא מטילה בו ספק ומסתייגת ממנו באופן המאין את הטענה לפיה מדובר בלשון הרע.

49. בית המשפט המחוזי נפל לכלל טעות בסוגיה זו משום שהתעלם כליל מההלכה שנפסקה בהקשר זה ברע"א 1239/19 **שאל נ' חברת נידלי תקשורת בע"מ** (8.1.2020) (להלן: עניין **נידלי**). באותה פרשה נקבע כי: "במקרים שבהם פרסום מסוים שיש בו משום לשון הרע שותף אך המשתף הוסיף והסתייג באופן ברור מן הפרסום בפוסט המלווה את השיתוף ... תחול ההגנה הקבועה בסעיף 15(10) לחוק, שעניינה פרסום אשר 'לא נעשה אלא כדי לגנות או להכחיש לשון הרע שפורסמה קודם לכן' [שם, בפסקה 59 לפסק דינה של השופטת ברק-ארז]. עוד נפסק באותה פרשה כי שיתוף ברשת ייחשב במקרים רבים להבעת דעה בתום לב כאמור בסעיף 15 לחוק איסור לשון הרע משום ש"כלל הנסיבות המנויות בסעיף 15 עשויות להיות רלוונטיות למצבים של שיתוף ברשת חברתית, ובפרט הנסיבות השונות שעניינן הבעת דעה בתום לב" [שם, בסעיף 58].

50. בית המשפט הוסיף וקבע כי הגנות אלו רלבנטיות במיוחד "במצבים שבהם הפרסום המקורי נוגע לסוגיה המצויה בשיח הציבורי או שיש לה חשיבות ציבורית" וכי תחולתן של ההגנות האמורות "תיבחן בעניינים מקלות – שכן אין עסקינן בלידתה והורותה של לשון הרע, המחייבת בחינה מדוקדקת של הביטוי ואיזונו למול החובה המוסרית והחברתית לפרסמו, אלא בשיתוף של ביטוי בעל חשיבות חברתית המצוי כבר בספירה הציבורית – מתוך כוונה לעורר דיון או להשתתף בדיון הציבורי אודותיו" [שם].
51. כמפורט לעיל, הכיתוב שהוסיף המערער לפוסט המצוטט לא היה תומך או אפילו ניטרלי, אלא הביע ספק בתוכנו של הפוסט ואף הסתייגות ברורה ממנו ומכאן שחלה בענייננו ההגנה הקבועה בסעיף 15(10) לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965 (להלן: **חוק איסור לשון הרע**). בנוסף על כך, מאחר שהמערער לא תמך בדברים שנכתבו בפוסט המצוטט ולא אישר אותם, אלא רק תהה על קנקנם, מדובר בהבעת דעה מובהקת החוסה תחת הגנת תום הלב הקבועה בסעיף 15(4) לחוק איסור לשון הרע. ודוק – כפי שנפסק בעניין **ניידלי**, מאחר שהמערער אינו המפרסם המקורי של לשון הרע, ומאחר שמדובר בפרסומים העוסקים בסוגיות ציבוריות מובהקות, אין מקום לדקדק עמו ויש להעניק לו את ההגנות הקבועות בסעיפים גם אם התנהלותו חורגת במידת מה מהמקרים הקלאסיים שבהם הגנות אלו חלות.
52. בית המשפט המחוזי התעלם מכך כליל ולא בחן את עילת תביעתו של המשיב בראי ההלכה שנפסקה בעניין **ניידלי**. אילו היה נוהג כך, היה בוודאי מגיע למסקנה שלמשיב אין עילת תביעה נגד המערער, ולמצער, שעילת תביעתו גבולית ביותר באופן התומך במסקנה שמדובר בתביעת השתקה.

סכום התביעה

53. המערער יוסיף ויטען שגם גובה התביעה שהגיש נגדו המשיב תומך במסקנה שמדובר בתביעת השתקה. המשיב תובע מן המערער 2.5 מיליון ש"ח בגין פעולת שיתוף אחת של פרסום שלא הוא יצר. ולא רק שהמערער לא יצר את הפרסום שעליו יצא קצפו של המשיב אלא שהוא גם הסתייג ממנו על ידי הוספת הכיתוב "זה אמיתי הדבר הזה? מטורף". כאמור, תוספת זו מחייבת את המסקנה שהפרסום שבגיניו נתבע המערער כלל אינו מהווה לשון הרע, ולמצער, שמדובר בלשון הרע ברף הנמוך ביותר. לנוכח האמור, ברור שסכום התביעה נגד המערער מופרז וחורג מכל פרופורציה בין טיב המעשה המיוחס לו והסיכון הכלכלי שמטיל עליו ההליך. ודוק – כפי שנקבע בהלכת **וקנין**, אין צורך, בשלב זה, לקבוע מהו סכום הפיצוי ה"ראוי" שבו היה על המשיב לנקוב על מנת לקבוע שתביעת לשון הרע שהגיש היא תביעת השתקה; די בכך שקיים פער בלתי פרופורציונאלי בין סכום התביעה נגד המערער להיקף מעורבותו במעשים שעליהם מלין המשיב על מנת לקבוע שתכליתו העיקרית של הסכום הנתבע היא הרתעתית ולא תרופתית. כך למשל, לאחרונה קבע בית משפט השלום בתל אביב בת"א 74309-11-24 **מזמור הפקות בע"מ נ' נשר** (18.5.2025), כי מקום שבו "סכום התביעה מנופח ומופרז בעליל, ולמעשה, חושב באופן המנוגד לדין באופן בוטה", מדובר בתביעת השתקה המצדיקה מחיקה על הסף. הדברים יפים בענייננו מקל וחומר, שעה שהמערער כלל לא יצר את הפרסום מושא ההליך ואף הסתייג ממנו באופן מפורש.

ברירת הנתבעים

55. עוד יטען המערער שהתביעה נגדו נגועה בבחירת נתבעים בררנית ובעייתית, כפי שנקבע בהלכת **וקנין**. המערער יבקש להפנות לדברים שנפסקו בהקשר זה בעניין **ניידלי**, שם קבע בית המשפט העליון כי על אף ששיתוף לשון הרע עשוי, עקרונית, להיחשב פרסום לשון הרע, הטלת אחריות של משתף מחייבת זהירות מיוחדת. זאת, כך נקבע, משום שהגשת תביעה נגד משתף אחד מבין רבים, ללא יסוד מהותי להבחנה בינו לבין אחרים, מציבה "תמרוז אזהרה" באשר למניעי התובע. מסיבה זו הובהר בעניין **ניידלי** כי יש לבחון את

עד כמה תרם השיתוף להיקף החשיפה של הפרסום המקורי, את מספר המשתתפים שנתבעו לעומת אלה שלא נתבעו, ואת השאלה אם הנתבע נבחר משיקולים מהותיים או משיקולים אסטרטגיים-הרתעתיים.

56. יישום עקרונות אלו על ענייננו מוליך למסקנה ברורה. המערער שיתף את הפרסום המקורי נגד המשיב לאחר שכבר זכה לאלפי לייקים, מאות שיתופים וציטוטים, והתפשט ברשתות במהירות. הוא לא היה המפרסם המקורי, לא יצר את תוכן הטענות, ולא ניתן לייחס לו את עיקר הנזק הנטען. תרומתו להפצת הפרסום המקורי, גם אם קיימת, שולית ביחס לעוצמת ההליך שנקט נגדו. בנסיבות אלו, עצם הבחירה להגיש נגדו תביעת עתק, בשילוב עם פרסום פומבי של הגשת ההליך, מעלה חשד כבד לבררנות אסטרטגית. ניכר כי המשיב בחר דווקא במערער, לא כי הוא שיתף את הפוסט עם אמירה מסתייגת, אלא כי המשיב מבקר את המערער פוליטית בהקשרים נוספים והמשיב מבקש להרתיעו מלעשות כן. הלכת **ניידלי** תומכת אפוא במסקנה כי תביעתו של המשיב היא תביעת השתקה.

57. ודוק – גם אם המשיב יטען כי המערער אינו "משתף זניח" אלא אחד ממבקריו הבולטים, אין בכך כדי לסייע לו. שהרי אם המשיב בחר לתבוע את המערער דווקא מפני שהוא קול ביקורתי בולט, הדבר רק מעצים את המסקנה כי התביעה אינה מכוונת להסרת פרסום נקודתי או לפיצוי על נזק קונקרטי, אלא להשתקת דובר מסוים ולסימונו הפומבי כמי שישלם מחיר אם יוסיף לדבר. זהו מופע מובהק של SLAPP: לא מענה משפטי ממוקד לפרסום, אלא הפעלת כוח תביעתי על משתתף בשיח מתוך רצון להרתיע משתתפים אחרים.

תביעה בגין אמירות במסגרת ויכוח ושיח ציבורי

58. עוד סבור המערער שלא יכול להיות חולק על כך שהפרסום מושא ההליך נטוע בלב השיח הציבורי. אכן, ניתן לחלוק על אופן הניסוחים בפוסט המקורי. אך ברקע בפרסום ושיתופו עומדות שאלות כבדות משקל שהתעוררו בקרב ציבור רחב בנוגע למדיניות הממשלה בתקופת משבר הקורונה, כמו גם שאלות המצויות בלב השיח הציבורי הטעון ביחס לחיסונים, התנהלות עובדי ציבור ואמון הציבור במוסדות. מדובר אפוא בביטוי המצוי בליבת השיח הציבורי והפוליטי. אמנם, עצם היותו של פרסום חלק משיח ציבורי אינו מקנה לו חסינות מפני ביקורת משפטית. ואולם כאשר פרסום מסוים עוסק במדיניות ציבורית ובדמויות ציבוריות, נדרשת זהירות מיוחדת בטרם הטלת סנקציה משפטית כלפי אלו שמביעים בו עניין ומשתתפים אותו, זאת בפרט כאשר מדובר באזרחים פרטיים, תמי לב, המצויים בשולי הדיון הציבורי. דיני לשון הרע פועלים במסגרת חוקתית המעניקה משקל מיוחד לביטוי פוליטי והם לא נועדו לשמש ככלי ל"טיהור" השיח הציבורי מביטויים חריפים, מרגיזים או בלתי-מקובלים.

59. משקלם של שיקולים אלה מתחדד במקרה דנן בשל העובדה שהתובע הוא דמות ציבורית. הפסיקה חזרה והדגישה כי בשיח פוליטי וציבורי נדרש רף סובלנות גבוה במיוחד כלפי ביטויים ביקורתיים המופנים כלפי נבחרי ציבור ובעלי תפקידים ציבוריים. מי שבחר לפעול בזירה הציבורית נדרש לשאת במידה רחבה יותר של ביקורת ולסבול גם ביטויים חריפים, שכן ביקורת על רשויות השלטון ועל בעלי כוח ציבורי מצויה בליבת חופש הביטוי במשטר דמוקרטי [ע"א 214/89 **אבנרי נ' שפירא**, פ"ד מג(3) 840 (1989) (להלן: **עניין אבנרי**); ע"א 4534/02 **רשת שוקן בע"מ נ' הרציקוביץ**, פ"ד נח(3) 558 (2004); ע"א 1104/00 **אפל נ' חסון**, פ"ד נו(2) 607; רע"א 10520/03 **בן גביר נ' דנקנר** (12.11.2006)].

60. גם כאן, אין משמעות הדבר שכל אמירה כלפי נבחר ציבור נהנית מחסינות מפני אחריות משפטית. עם זאת, כאשר מדובר באזרח פרטי המבקש להשתתף בשיח ביקורתי כלפי דמות ציבורית, רף ההצדקה להפעלת דיני לשון הרע צריך להיות גבוה במיוחד. בענייננו, דווקא מי שמחזיק בכוח פוליטי, בחשיפה תקשורתית רחבה וביכולת תגובה ציבורית מיידית בחר להפעיל גם כוח משפטי מרתיע. בנסיבות אלה קשה מאוד להאמין

שמדובר במימוש "רגיל" של הזכות להגנה על שם טוב ועולה יותר מחשד שמדובר במהלך שמטרתו לעצב מחדש את גבולות השיח הציבורי ולהגביל את חופש הביטוי באמצעות הרתעה משפטית.

61. זאת ועוד, כפי שנלמד גם מפסק הדין ברע"א 4447/07 מור נ' ברק אי.טי.סי. [1995] **החברה לשירותי בזק**

בינלאומיים בע"מ, פ"ד סג(3) 664 (2010) (להלן: עניין מור), לעיתים עצם קיומן של פלטפורמות תגובה רחבות, הכחשה, הבהרה ושכנוע מצמצם את הצורך בשימוש בסנקציה השיפוטית. כפי שציין השופט ריבלין באותה פרשה: "השינויים המתחייבים כוללים היבטים שונים של הפרסום באינטרנט, ובהם: המשקל המועט שניתן לעיתים קרובות להתבטאויות במסגרת תגוביות בכלל, ובמסגרת תגוביות אנונימיות בפרט; ריבוי התגוביות באופן שלעיתים קרובות הפרסום המשמיע 'נבלע בהמון'; והנגישות של הנפגע עצמו, ושל שוחרי טובתו, לאותם אתרים שבהם נעשה הפרסום הכולל לשון הרע, והיכולת לפרסם הכחשות ותגובות מתאימות ... כל אלה עשויים לעיתים תכופות לייתר את הצורך האמיתי בקיומה של תביעת לשון הרע, ואף להפוך את טענות הנפגע לזוטי דברים" [שם, בפסקה 18 לפסק דינו של המשנה לנשיא (כתוארו אז) א' ריבלין].

62. דברים אלה יפים גם לענייננו. בענייננו, למשיב עמדה אפשרות ממשית, מיידית ורחבה להשיב לגוף הטענות שהועלו נגדו, להעמידן במבחן ציבורי ולהפריך אותן. ברם, במקום להתמודד עם הטענות נגדו בזירה הציבורית (כפי שכבר עשה במקרים רבים דומים), המשיב פתח במסע תביעות סדרתי, בסכומים חריגים, שלווה בגיוס המונים ובפרסום שמות הנתבעים. בחירה זו מלמדת כי תכלית ההליכים המשפטיים בהם נקט המשיב אינה רק הגנה על שמו הטוב באמצעים מידתיים, אלא יצירת מאזן אימה כלפי ציבור רחב של מבקרים.

מכלול התנהלות התובע

דוקסינג ופגיעה בפרטיות –

63. לבסוף יטען המערער שגם בחינת התנהלותו של המשיב כמכלול מובילה למסקנה שהתביעה שהגיש היא תביעת השתקה. לעמדת המערער יש לתת בהקשר זה משקל מיוחד לכך שהתנהלות המשיב לא הסתכמה בהגשת התביעה בלבד, אלא כללה גם פגיעה חמורה באנונימיות ובפרטיות של המבקש באמצעות חשיפת זהותו ומקום עבודתו. בעניין מור הכיר בית המשפט העליון בחשיבותה של האנונימיות במרחב המקוון כנגזרת של חופש הביטוי ושל הזכות לפרטיות. נקבע כי האנונימיות ברשת אינה, כשלעצמה, תחבולה פסולה או אות לקיומו של חוסר תום לב. לעיתים, כך נקבע, היא תנאי מוקדם ליכולתו של אדם להשתתף בשיח הציבורי, במיוחד כאשר מדובר בעמדות בלתי-פופולריות, מעוררות מחלוקת או כאלה העלולות לחשוף אותו לפגיעה תעסוקתית, חברתית או אישית [ראו עניין מור, פס' 18]. האנונימיות מאפשרת לפרט לקחת חלק בשיח הציבורי מבלי להיחשף מראש למחיר זהותי מלא, ובכך מגינה על האפשרות לקיומו של דיון ציבורי פתוח וחופשי [ראו למשל מיכאל בירנהק **מרחב פרטי: הזכות לפרטיות בין משפט וטכנולוגיה** פרק יב (2010)].

64. על רקע זה, פעולת המשיב לאחר הגשת התביעה חמורה במיוחד. המשיב לא הסתפק בפנייה לערכאות, אלא הפך את עצם ההליך המשפטי לפלטפורמה לחשיפה פומבית ולהפחדה. הוא פרסם ברשתות החברתיות את העמוד הראשון של כתב התביעה בצירוף פרטים מזהים של המערער, לרבות שמו, כתובתו, מספר הטלפון שלו, מספר הזהות שלו, תמונתו ומקום עבודתו, והוסיף מסר מפורש: "נחשוף אתכם אחד אחד ונגרום לכם לשלם". לא מדובר בתוצאה אגבית של ההליך המשפטי, אלא במהלך מכוון של חשיפה פומבית שנועד לבייש, להרתיע ולהטיל מורא. התנהלות זו משתלבת בתופעה המוכרת בספרות בשם "**Doxing**" – פרקטיקה של פרסום פומבי של מידע אישי, מזהה או רגיש על אדם ללא הסכמתו.

65. פרסום מסוג זה עלול להציב את האדם שנחשף כיעד לביוש, לפגיעה, להטרדה, לאיומים ואף לאלימות. במחקר האקדמי מתוארת פרקטיקה זו כצורת פגיעה כוחנית המכוונת להפעיל לחץ אישי וחברתי על הקורבן באמצעות חשיפת מידע מזהה במרחב הציבורי. בכך הופך הפרסום לכלי של הרתעה והפחדה, שמטרתו להטיל על הקורבן מחיר אישי וחברתי כבד בשל עצם השתתפותו בשיח הציבורי J David M. Douglas, (2016) 199, 200-202 *Ethics. Inf. Technol.* *Doxing: a conceptual analysis*, Briony Anderson, and Mark A. Wood, *Doxxing: A Scoping Review and Typology*, in THE EMERALD INTERNATIONAL HANDBOOK OF TECHNOLOGY-FACILITATED VIOLENCE AND ABUSE 205 (Jane Bailey, Asher Flynn & Nicola Henry eds., 2021). במובן זה לא מדובר ב"חשיפת אמת" תמימה לציבור, אלא בפרקטיקה כוחנית שמטרתה המרכזית היא יצירת הרתעה באמצעות הפחדה אישית.
66. חומרתה של תופעת הדוקסינג אינה מתמצה בנזק הישיר הנגרם למי שפרטיו נחשפים. הספרות המחקרית מצביעה על כך שעצם האיום בחשיפה פומבית של זהות או פרטים אישיים עשוי לייצר **אפקט מצנן משמעותי על חופש הביטוי**, גם כאשר החשיפה אינה מתממשת במלואה. הידיעה כי ביקורת כלפי גורם רב-כוח עלולה להוביל לסכנה כלכלית, תעסוקתית ואף פיזית ממשית גורמת לאנשים רבים להימנע מראש מהבעת עמדותיהם, ובכך משתנים תנאי השיח הציבורי מן היסוד: לא עוד תוכן הדברים הוא הקובע אם ייאמרו, אלא יכולתו של הדובר לשאת במחיר האישי של חשיפת זהותו ההשלכות [להרחבה ראו באופן כללי: Nelson (2025) 1413 *S. Cal. L. Rev.* *The First Amendment of Fear*, Tebbe].
67. על אף שבישראל טרם נקבעה חקיקה ייעודית המתמודדת עם תופעת הדוקסינג באופן ישיר, הדין הישראלי מכיר בזכות לפרטיות ובהגנה על מידע אישי כזכויות יסוד, המעוגנות הן בחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981, והן בזכות החוקתית לכבוד ולפרטיות המעוגנת בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו [ראו גם בירנהק, **מרחב פרטי**, בעמ' 318-325]. לפיכך, היעדרה של הסדרה סטטוטורית מפורשת אינו גורע מן החובה השיפוטית להביא בחשבון את אופייה האלים והמשתיק של הפרקטיקה, ואת השלכותיה הרחבות על השתתפות אזרחית בשיח הציבורי.
68. גם המגמות המשפטיות בעולם משקפות הכרה גוברת בכך שדוקסינג היא תופעה חמורה הראויה להסדרה ייעודית, בין כעוולה אזרחית עצמאית, בין כעבירה פלילית, ובין כשילוב של השתיים. מגמות אלו מלמדות שלא מדובר בבעיה שולית של "אי-נעימות" ברשת, אלא בפרקטיקה פוגענית בעלת אפקט מצנן רחב, הפוגעת בליבת ההשתתפות הדמוקרטית וביטחון האישי של מי שמעז להשמיע קול ביקורתי. במובן זה, דוקסינג משמש לא אחת ככלי עזר לתביעת השתקה: התביעה מספקת מסגרת פורמלית, והחשיפה הפומבית של הזהות מספקת את אפקט ההרתעה המיידי.
69. המקרה דנן ממחיש היטב את הנזק העצום שעלול להיגרם כתוצאה מדוקסינג. כך, בעקבות חשיפת זהותו ופרטיו האישיים על ידי המשיב, המערער הוצא לחופשה כפויה ממקום עבודתו; מעסיקו שוקל את המשך העסקתו; הוא מתקשה למצוא עבודה חלופית; חסכוניותו נשחקו; והוא נחשף להתנכלויות ברשת ואף מחוצה לה. בעשותו כן המשיב המחיש לכל מבקריו שהשתתפות בשיח ביקורתי בנושאים שנויים במחלוקת עלולה להוביל לפגיעה קשה בפרנסה, בביטחון האישי והתעסוקתי וביציבות המשפחתית והכלכלית.
70. התנהלות זו של המשיב מעידה באופן ברור על כוונותיו האמיתיות ועל תכליתה האמיתית של תביעת לשון הרע שהגיש ושומטת גם את הקרקע תחת כל טענה אפשרית לתום לב מצדו. תובע הפועל בתום לב כדי להגן על שמו הטוב אינו נזקק, לצד התביעה, למסע חשיפה וביוש פומבי של הנתבע ולקריאה מפורשת "לגרום לו לשלם". השימוש המשולב שעשה המשיב בהליך המשפטי ובפלטרמות דיגיטליות כדי לחשוף, לבייש ולהרתיע את הנתבע מגלה כי לא מדובר בניסיון כן ומידתי להגן על שמו הטוב, אלא במהלך כוחני שמטרתו

להרתיע, להעניש ולהשתיק. בנסיבות אלו ברור שתביעת לשון הרע של המשיב אינה עומדת לבדה, אלא חלק ממכלול שלם של מסע הרתעת.

אופן מימון ההליך –

71. על אף שבית המשפט קמא לא התייחס בהחלטתו לגיוס ההמונים באמצעותו מימן המשיב את ההליך, צורת מימון ההליך היא ביטוי נוסף לחוסר תום לב מצדו. מן התשתית העובדתית שנקבעה על ידי בית המשפט קמא, עולה שהמשיב פרסם ברשתות החברתיות קריאה לציבור לתרום כספים לצורך מימון "מערכה משפטית" נגד כל מי שלטענתו סייע להפצת הפרסום נגדו. בתוך זמן קצר נאספו במסגרת הקמפיין תרומות בהיקף חריג של כ- 3.2 מיליון ש"ח מעשרות אלפי תורמים שבהם השתמש המשיב כדי להגיש סדרת תביעות, ביניהן התביעה נגד המבקש.

72. התנהלותו של המשיב בהקשר זה מעלה קשיים משפטיים של ממש וספק רב אם היא חוקית. זאת משום שחברי כנסת אינם מורשים לגייס תרומות לצורך מימון הוצאות משפטיות, למעט תחת מגבלות מהותיות.

73. סעיף 10א לחוק החסינות, יחד עם כללי חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (השתתפות בהוצאות משפטיות), התשס"ג-2003 שהותקנו מכוחו, קובעים הסדר ממצה שלפיו השתתפות בהוצאות משפטיות מותנית בהחלטה של ועדה ציבורית (סעיף 2 לכללים). לא זו אף זו, הכללים קובעים מפורשות כי חבר הכנסת אינו זכאי להשתתפות בהוצאות אם בחר לגייס תרומות לצורך מימון ההליך (סעיף 5(7) לכללים).

74. בהתאם לכך, כללי האתיקה לחברי כנסת קובעים שקבלת תרומות לצורך מימון הוצאות משפטיות טעונה קבלת אישור מראש מוועדת האתיקה של הכנסת וכפופה למנגנוני פיקוח וניהול ייעודיים [ראו למשל: החלטה 56/20 של ועדת האתיקה של הכנסת "בעניין גיוס תרומות לצורך רפואי או למימון הוצאות משפטיות" (16.7.2018); עוד ראו בעניין זה: בנצי רובין "ברקע גיוס ההמונים: נתניהו יוכל להשתמש בכסף?"; **חדשות סרוגים** (16.1.2022); אבישי גרינצייג "מיליוני השקלים שנתרמו לנתניהו מעוכבים ע"י בנק דיסקונט" **גלובס** (6.3.2022)].

75. במקרה דנן המשיב לא פנה לוועדת האתיקה ולא קיבל כל אישור טרם החל בגיוס כספים. נהפוך הוא. המשיב פנה לציבור בבקשה לתרומות בסמוך לאחר פרסום הפוסט המקורי על ידי חברת הכנסת נריה אסטרטוב. בנסיבות אלה המסקנה ברורה: המשיב פעל בניגוד לכללי האתיקה. מדובר בגיוס כספים שנעשה שלא בהתאם למסגרת הנורמטיבית המחייבת, מבלי שניתן לכך אישור כדן ומבלי שננקטו ההליכים המקדימים הנדרשים. התנהלות זו מהווה הפרה ברורה של הכללים החלים על המשיב כחבר כנסת.

76. העובדה שהאופן שבו גייס המשיב כספים לצורך ניהול התביעה נגד המערער אינו מתיישב עם ההסדר הנורמטיבי המחייב מחדדת את חוסר תום הלב בו נגועה תביעה זו. מחד גיסא, המשיב מבקש להיתלות במעמדו כחבר הכנסת ולהיבנות מן ההגנות שמקנה לו חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951; מאידך גיסא, הוא פועל בניגוד למנגנון הקבוע בדין המסדיר במפורש את אופן מימון הוצאותיו המשפטיות.

77. המשיב לא רק שסטה מן ההסדר הקבוע בדין, אלא אף עקף את מנגנון הפיקוח המהותי שנועד להבטיח שקיפות, תקינות ושמירה על אמון הציבור. התנהלות זו עומדת בסתירה לעקרונות שנקבעו בבג"ץ 5604/19 **התנועה לטוהר המידות נ' נתניהו** (9.10.2022) ולפיהם הדרישה לאישור מראש של גורם מוסמך אינה דרישה טכנית בלבד, אלא תנאי מהותי לקבלת מימון להוצאות משפטיות.

78. נמצא אפוא כי המשיב מבקש ליהנות מהיתרונות הגלומים במעמדו הציבורי, מבלי לשאת במלוא החובות וההגבלות הנלוות לו. התנהלות זו אינה מתיישבת עם תכלית חוק החסינות ואינה עומדת בדרישת תום הלב המוגברת החלה על נושא משרה ציבורית. גישתו הסלקטיבית של המשיב מעידה בבירור על חוסר תום לב

ואינה יכולה לעמוד. חוק החסינות אינו מקור לזכויות בלבד, אלא גם מקור לחובות, ואין לאפשר פרשנות המנתקת בין רכיבים אלה ומרוקנת מתוכן את האיוון שהמחוקק ביקש לעצב.

מקום הגשת התביעה –

79. ביטוי נוסף לחוסר תום ליבו והתנהלותו הכוחנית של המשיב ניתן למצוא בהחלטתו להגיש את התביעה בבית משפט השלום בצפת. על אף שלפי תקנה 7(ב) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 (להלן: **תקנות סדר הדין**), המשיב היה רשאי להגיש את התביעה בבית המשפט באזור מגוריו, ברור לכל מי שעניו בראשו שמדובר בשימוש חסר תום לב בזכויות.

80. על הרציונל העומד בבסיס כללי הסמכות המקומית, ובפרט בבסיס ההסדר בתקנה 7(ב) לתקנות סדר הדין, ניתן ללמוד מדברי ההסבר לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018. מדברי ההסבר לתקנות עולה שלצד הרצון להקל על הגשת תביעות בקשר לפרסום באינטרנט, המחוקק ביקש לשמור זיקה בין ההליך למקום התרחשות האירועים שבהם הוא עוסק ומקום מושבם האמיתי של הצדדים לו. זאת, בין היתר, כדי להקל על ניהול ההליך ולייעלו, ולמנוע התעמרות בבעל דין יריב באמצעות הגשת תביעות לבית משפט מרוחק.

81. בחירתו של המשיב להגיש את תביעתו בצפת לא מתיישבת עם הרציונליים הללו. התובע הוא חבר כנסת שמן הסתם מבלה את רוב זמנו בירושלים, במרחק של שעותיים וחצי עד שלוש שעות נסיעה מצפת, וניתן להניח ששם הוא גם מתגורר רוב הזמן. מעבר לכך, המשיב עצמו קושר בין התביעה שהגיש לפועלו הציבורי שרובו ככולו מתרחש בירושלים ובאזור המרכז, והדעת נותנת שמרבית העדים בתיק הם מאזורים אלו בארץ. כמו כן, המערער מתגורר באזור המרכז ושם התרחשו המעשים שבגינם הוא נתבע. לפיכך, מירב הזיקות של ההליך הם לאזור ירושלים והמרכז ושם גם יהיה הכי נוח לנהל אותו.

82. חרף האמור, המשיב בחר להגיש את התביעה באזור מרוחק שאין לו כל זיקה לאירועים שבמחלוקת. לא ניתן למצוא להחלטה זו כל סיבה הגיונית פרט לרצון להכביד על המערער ולהרתיע אותו, וגם עובדה זו מלמדת על חוסר תום ליבו החמור של המשיב. מן האמור לעיל עולה בבירור שהתנהלותו הדיונית של המשיב היא בריזנית וחסרת תום לב ואף מטעם זה יש לקבוע שתביעת לשון הרע שהגיש נגד המשיב היא תביעת השתקה.

אי מיצוי הליכים והיעדר פניה מקדימה –

83. ביטוי נוסף לחוסר תום ליבו של המשיב ניתן למצוא בעובדה שלא פנה למערער טרם הגשת התביעה. על אף שאין חובה כללית למשלוח פנייה מוקדמת לפני הגשת תביעה, כבר נפסק לא אחת שהיעדר פנייה מוקדמת עלול להיחשב בהקשרים מסוימים כחוסר תום לב דיוני. כך, למשל, בת"צ (מחוזי ת"א) 52621-07-23 **בן אור נ' אביב בית השקעות** (22.1.2024) (להלן: **עניין בן אור**) נקבע כי גם מקום שבו הדין אינו מטיל חובה מפורשת לפנייה מוקדמת, עשויה להידרש פנייה כזו מכוח עקרון תום הלב. פסיקה דומה ניתן למצוא בדנ"ס 5519/15 **יונס נ' מי הגליל תאגיד המים והביוב האזורי** (17.12.2019), שם קבעה הנשיאה חיות כי על אף שאין בדין חובה כללית לפנייה מוקדמת, לבית המשפט מסור שיקול דעת המאפשר לו לייחס לתובע חוסר תום לב בשל היעדר פנייה מוקדמת, כאשר נסיבות המקרה מצדיקות זאת [שם, בפס' 38 לפסק דינה].

84. פסיקה זו התגבשה על רקע תופעה רחבה שהתפתחה בשנים האחרונות, במסגרתה הוגשו תובענות ייצוגיות רבות, לעיתים משוכפלות, נגד שורה ארוכה של עסקים קטנים ובינוניים בטענה להיעדר הנגשה של אתרי אינטרנט [עניין **בן אור**, בעמ' 5-8]. בתי המשפט המחוזיים עמדו על כך שבמקרים רבים ניתן היה להביא לתיקון ההפרה באמצעות פנייה מוקדמת פשוטה, וכי הבחירה לדלג על שלב זה ולהגיש תביעה ייצוגית מיידית יוצרת עומס מיותר על מערכת המשפט ועלולה לשמש ככלי לחץ כלכלי על נתבעים. על רקע זה

הדגישה הפסיקה כי פנייה מוקדמת היא לעיתים "הפתרון הראוי, ההוגן והמועיל ביותר", שכן במקרים רבים הנתבע מתקן את ההפרה מיד עם היוודע לו עליה [עניין **בן אור**, בעמ' 9].

85. אף שהפסיקה האמורה ניתנה בהקשר של תובענות ייצוגיות, ההיגיון העומד בבסיסה רלוונטי גם לענייננו. אחד הטעמים המרכזיים להכרה בחשיבותה של פנייה מוקדמת בהליכים ייצוגיים הוא הסיכון לשימוש בהליך המשפטי ככלי לחץ רחב היקף במצב שבו תביעה אחת או סדרת תביעות מופנות כלפי מספר רב של נתבעים ומטילות עליהם עלויות התדיינות משמעותיות. דינמיקה דומה מתקיימת גם בענייננו. המשיב אינו מסתפק בהליך נקודתי, אלא מנהל מהלך רחב של הגשת תביעות לשון הרע נגד שורה של אנשים אשר הפיצו את הפרסום נשוא ההליך. במובן זה מדובר במהלך משפטי רחב היקף המופנה כלפי מספר רב של נתבעים אשר מזכיר מאוד את התובענות הייצוגיות שבעטיין נקבעה חובת פנייה מוקדמת במקרים מסוימים.
86. על רקע זה מתחזקת ההצדקה ליישם במקרה דנן היגיון דומה לזה שהתפתח בפסיקה ביחס לתובענות ייצוגיות: כאשר ניתן היה להביא להסרת הפרסום באמצעות פנייה מוקדמת פשוטה, אך התובע בוחר להגיש שורה ארוכה של תביעות לשון הרע בסכומים גבוהים מבלי לנסות אפילו לקבל את מבוקשו באמצעים אחרים ופוגעניים פחות, יש בבחירה זו כדי להוות אינדיקציה לשימוש בהליך המשפטי כאמצעי לחץ פסול.
87. בענייננו, המשיב לא טרח לבקש מהמערער להסיר את הפרסום שבמחלוקת בטרם תבע אותו, אף שמדובר בפרסום ברשת חברתית שניתן להסרה מיידית. חרף האמור, מייד עם קבלת כתב התביעה המערער הסיר את הפרסום המדובר. עובדה זו מלמדת שהפרסום היה מוסר גם בעקבות פנייה מוקדמת פשוטה ושלא היה צורך בהגשת תביעה לשם כך. העובדה שהמשיב נמנע מלצעוד בנתיב זה מלמדת אף היא על מטרתה האמיתית של התביעה שהגיש ועל היותה תביעת השתקה.

אי התאמה לתכליות חוק איסור לשון הרע וחוסר מידתיות

88. בפסק הדין בעניין **וקנין** הדגיש בית המשפט העליון כי המאפיינים שנמנו בפסיקה לזיהוי תביעות השתקה אינם רשימה סגורה ושייתכנו אינדיקציות נוספות שלא נמנו בפסק הדין המלמדות שתביעה מסוימת היא תביעת השתקה [עניין **וקנין**, בפסקה 21 לפסק דינו של השופט (כתוארו אז) סולברג]. בהתאם לכך, המערער יבקש להציע מבחן עזר נוסף לבחינת השאלה האם תביעת לשון הרע מסוימת עולה כדי תביעת שתילה. במסגרת זו יטען המערער כי יש לבחון האם ועד כמה התביעה שהגיש המשיב תואמת לתכליתו של חוק איסור לשון הרע והאם היא מידתית ביחס לפגיעה הנתענת בשם הטוב.
89. לעמדת המערער, אין להסתפק בהצהרה הסובייקטיבית של המשיב בדבר תכליתה של התביעה שהגיש, ועל מנת להכריע האם מדובר בתביעה שתכליתה להלך אימים ולהשתיק ביקורת יש לבחון באופן אובייקטיבי האם היא אכן משרתת את התכליות שנטען שהיא נועדה להגשים. לשם כך יש לבחון האם התביעה מקדמת את התכליות המונחות בבסיס חוק איסור לשון הרע והאם היא מידתית. כאשר מן הנסיבות עולה שההליך המשפטי ופעולותיו של התובע אינם מקדמים את תכליות חוק איסור לשון הרע ואף עלולים לסכלן, או כאשר הם פוגעים יתר על המידה בצד שכנגד, מתעורר קושי לקבל את הטענה שמדובר בתביעה לגיטימית מהסוג שאליו כיוון המחוקק, וגובר החשד כי בבסיס התביעה עומדת תכלית נסתרת ושהתביעה מהווה שימוש לרעה בהליכי משפט.
90. בכל הנוגע לשאלה האם תביעתו של המשיב מגשימה את תכלית החקיקה שמכוחה הוגשה – כבר נפסק לא אחת שהתכליות של חוק איסור לשון הרע הן הגנה על שמו הטוב של האדם מחד גיסא, ומאידך גיסא הבטחת קיומו של חופש ביטוי, תוך יצירת איזון ביניהם [עניין **אבנרי**, בעמ' 864; עוד ראו: **לשון הרע מצוי ורצוי**, בעמ' 171-172], כאשר "האיזון החקיקתי בין חופש הביטוי לבין הזכות לשם טוב נעשה ללא העדפה מוחלטת של אחת מהזכויות" [אורי שנהר **דיני לשון הרע** § 2.5.2 (מהדורה שנייה 2024)].

91. כפי שפורט לעיל, התביעה שהגיש המשיב והאופן שבו הוא מתנהל פוגעים קשות בחופש הביטוי, אך מעבר לכך, ספק רב אם הם תורמים להגנה על שמו הטוב. הטעם לכך שהתנהלותו הכוחנית של המשיב והקמפיין הציבורי הרחב שיוזם מגדילים את היקף תפוצתו של הפרסום שעליו הוא מלין ומושכים אליו תשומת לב. במקום לאפשר לפרסום המדובר להיבלע בתהום השכחה, המשיב גורם לציבור להיחשף אליו שוב ושוב באופן שגורם לציבור להתעניין בו ולתהות האם יש בו מן האמת. בכך, התנהלותו אינה מצמצמת את הפגיעה בשם הטוב אלא מעצימה אותה.
92. אשר לשאלת המידתיות – כידוע, בפסיקה נמנו שלושה מבחנים לבחינת המידתיות של פעולה או נורמה מסוימת: מבחן הקשר הרציונלי, הבחון האם האמצעי שנבחר מקדם את התכלית; מבחן האמצעי שפגיעתו פחותה, הבחון האם ניתן היה להשיג את אותה תכלית באמצעי חלופי הפוגע פחות; ומבחן המידתיות במובן הצר, הבחון האם התועלת שבאמצעי עולה על הנזק הנגרם ממנו (ראו בן היתר ע"א 6821/93 **בנק המזרחי המאוחד נ' מגדל כפר שיתופי**, מט(4) 221, 448 (1995)). לעמדת המערער יש מקום ליישם את שלושת המבחנים הנ"ל בענייננו על מנת לבחון האם התנהלותו של המשיב מידתית.
93. אשר למבחן הקשר הרציונלי – כפי שהוסבר לעיל, התביעה שהגיש המשיב והתנהלותו בקשר אליה ככל הנראה אינם מקדמים את ההגנה על שמו הטוב; אשר למבחן האמצעי שפגיעתו פחותה – בפני המשיב עמדו אמצעים פשוטים ויעילים בהרבה להגן על שמו הטוב, ובראשם פנייה להסרת הפרסום. אמצעי זה אף הוכח כאפשרי, מאחר והמבקש הסיר את הפרסום מיד כשגילה על התביעה כנגדו. חרף זאת, המשיב בחר באמצעי הפוגע במידה הרבה ביותר המערער ובשיח הציבורי. אשר למבחן המידתיות במובן הצר – כפי שהוסבר לעיל, התועלת של התביעה שהגיש המשיב בהגנה על שמו הטוב מוטלת בספק ומוגבלת. מנגד, הנזק שהיא מסבה למערער ולחופש הביטוי משמעותי ביותר ולא פרופורציונאלי בעליל לתועלת שאולי צומחת למשיב מההליך. לנוכח האמור, אין מנוס מהמסקנה שתגובתו של המשיב לפרסום שבמחלוקת היא בלתי מידתית.
94. הנה כי כן, התנהלותו הדיונית והציבורית של המשיב חותרת תחת תכליות חוק איסור לשון הרע ואינה מידתית בעליל. בנסיבות אלו, אין מנוס מהמסקנה שמדובר בתביעה השתקה שעומדת מאחוריה מטרה זרה ופסולה.

ד(2). סיכום טענת תביעת ההשתקה

95. מן האמור לעיל עולה בבירור שהתביעה דן אינה תביעת לשון הרע "רגילה" בעלת מאפיינים חריגים כאלה ואחרים, אלא תביעת השתקה מובהקת. היא הוגשה על ידי בעל כוח פוליטי וציבורי מובהק; בסכום חריג ומרתיע; נגד אזרח פרטי ששיתף פרסום שאינו שלו תוך שהסתייג ממנו; על רקע שיח ציבורי מובהק; תוך בחירת נתבע בררנית; בליווי מעשה דוקסינג מכוון שנועד להעצים את אפקט ההפחדה; תוך גיוס כספים בלתי חוקי; ללא פנייה מקדימה; כאשר הגשת הליך משפטי אינה מועילה, או לכל הפחות אינה האמצעי שפגיעתו פחותה, בכדי למלא את התכלית של "הגנה על שם טוב".
96. לנוכח צירופן של נסיבות אלו, ברור שקביעתו של בית המשפט קמא לפיה התביעה שהגיש המשיב אינה תביעת השתקה אינה יכולה לעמוד. זהו בדיוק אחד מאותם מקרים שבהם מניעת שימוש לרעה בהליך השיפוטי מחייבת את בית המשפט להקים מחסום דיוני ולהפסיק את ההליך בטרם ימומש במלואו נזקו המשותף. וראוי להדגיש שהמבחנים שנמנו בפסיקה לזיהוי תביעת השתקה אינם תנאים מצטברים [עניין **וקנין**, בפסקה 2(א) לפסק דינו של ממלא מקום הנשיא (כתוארו אז) עמית]. לפיכך, גם אם בית המשפט הנכבד יגיע למסקנה שחלק מהמאפיינים שנמנו לעיל אינם מתקיימים בתביעת לשון הרע של המשיב, אין בכך כדי לשלול את האפשרות שמדובר בתביעת השתקה. בית המשפט קמא התעלם מכך, ואף מטעם זה יש להתערב בפסק דינו.

97. אשר על כן, מתבקש בית המשפט הנכבד להפוך את פסק דינו של בית המשפט קמא ולקבוע כי יש לדחות על הסף את תביעת לשון הרע שהגיש המשיב בשל היותה תביעת השתקה.

ה. המשיב אינו זכאי לחסינות בתביעה שכנגד

98. בכל הנוגע לסוגיית החסינות יטען המערער כי בית המשפט קמא פירש באופן שגוי את פסק הדין בע"א (מחוזי חי') 29466-01-15 **רגב נ' גולן** (01.07.2015) (להלן: **עניין רגב**). המערער יראה כי פרשנות נכונה של פסק הדין ושל סעיף 1(א) לחוק החסינות מובילה למסקנה לפיה אין מקום לדחות על הסף את התביעה שכנגד בענייננו וכי פרשנותו של בית המשפט קמא עומדת בסתירה לתכליות החסינות.

99. עוד יטען המערער כי גם אם אין מקום ליישם בענייננו את הכלל שנקבע בעניין **רגב**, עדיין אין מקום למנוע ממנו לתבוע את המשיב בגין פגיעה בפרטיותו וזאת משום שהפרסום שבגינו הוגשה התביעה שכנגד אינו חוסה תחת חסינות.

ה(2). חסינות אינה עילה לדחיית תביעה שכנגד

100. בראש וראשונה יטען המערער כי חסינות חברי כנסת אינה עילה לדחייה על הסף של תביעה שכנגד. כאמור, מקורה של עמדה זו בפסק הדין בעניין **רגב**, שבו קבע בית המשפט המחוזי בחיפה כי כאשר חבר הכנסת הוא זה שיזם את ההליך המשפטי, ככלל, חסינותו אינה מונעת מהנתבע להגיש תביעה שכנגד משום שלא מדובר במצב שבו חבר הכנסת נגרר להליך בשל פעילותו הציבורית, אלא במצב שבו הוא עצמו בחר להפעיל את מערכת המשפט. בנסיבות אלו, כך נקבע, הגשת התביעה על ידי חבר הכנסת מהווה שיקול משמעותי שלא להעניק לו חסינות מפני תביעה שכנגד המוגשת במסגרת אותו הליך [שם, בעמ' 11-12].

101. לא יכול להיות חולק על כך שהמסקנה שאליה הגיע בית המשפט בעניין **רגב** עומדת בקו אחד עם עקרונות ההגינות הדיונית והשוויון בין בעלי הדין. מקום שבו חבר הכנסת בוחר ליזום הליך משפטי, הוא אינו יכול להחזיק במקל משני קצותיו, ומצד אחד להפעיל את מנגנון המשפטי כלפי אדם אחר, אך בו בזמן למנוע מאותו אדם להתגונן באמצעות כל הכלים שמעמיד לרשותו הדין. תוצאה כזו, כך נפסק, יוצרת א-סימטריה דיונית מהותית ופוגעת קשות בזכות היסוד של בעל דין ליומו בבית המשפט ולמיצוי טענותיו.

102. עמדת בית המשפט המחוזי בעניין **רגב** אומצה במספר לא מועט של פסקי דין שניתנו לאחריו והפכה זה מכבר להלכה נהגת. כך, למשל, בת"א (רמלה) 4667-12-23 **סוכות נ' הראל** (21.7.2024) (להלן: **עניין סוכות**) נקבע כי "אדם הפותח את שערי בית-המשפט בתביעה נגד נתבע אינו יכול לדרוש או לצפות, כי אותו נתבע יכנס בשעריו כאשר ידיו הדיוניות קשורות, אלא שאותו נתבע רשאי להתחמש בכל הזכויות הדיוניות שמקנה לו הדין כדי להדוף את אותה תביעה, ובכלל זה בכלי התביעה שכנגד" [שם, בעמוד 5 לפסק הדין]. לפיכך, כך נקבע, גם אם ייתכן שבסופו של יום תקום לחבר הכנסת חסינות, אין בכך כדי להצדיק מחיקה על הסף של התביעה שכנגד ללא בירור עובדתי מלא [שם, בעמוד 7].

103. גם בת"א (שלום ק"ג) 53946-08-24 **כהן נ' אגוז** (6.2.2025), חזר בית המשפט על העיקרון שלפיו יש להיזהר ממתן חסינות מקום שבו היא מתנגשת עם עקרון השוויון [שם, בפסקה 5]. בית המשפט עמד על כך שבמצבים שבהם חבר הכנסת הוא שיזם את ההליך, יש לנהוג "משנה זהירות" בבחינת החסינות, שכן מתעורר חשש לפגיעה בלתי מידתית בזכותו של הצד שכנגד להתגונן [שם, בפסקה 8]. בהתאם לכך, נקבע כי אין מקום לסלק תביעה שכנגד המופנית כלפי חבר כנסת על הסף [שם, בפסקה 6], בין היתר, משום שיש לבחון את מכלול התנהלות והתבטאויות הצדדים באירועים העומדים במוקד ההליך ולא ניתן להסתפק בתמונה חלקית שמציג התובע [שם, בפסקה 7].

104. באופן דומה, בת"א (שלום רמ') 9130-06-24 **נתיהו נ' בן יצחק** (12.3.2025), חזר בית המשפט על כך שסילוק על הסף מחמת חסינות הוא אמצעי חריג, ובפרט כאשר מתעוררות שאלות עובדתיות מהותיות הנוגעות לתחולת החסינות [פסקה ג' לפסק הדין]. גם כאן, נדחתה הבקשה לסילוק התביעה שכנגד, תוך הדגשה כי עצם ייזום ההליך על ידי חבר הכנסת פותח פתח לבירור טענות הצד שכנגד [שם].
105. גם בת"א (שלום פ"ת) 51804-02-25 **גוטליב נ' גולן** (12.8.2025) (להלן: עניין **גוטליב**) חזר בית המשפט על הקביעה כי תביעה שכנגד המוגשת נגד חבר כנסת לאחר שהוא פתח בהליך משפטי לא תידחה על הסף מחמת חסינות וזאת מטעמים של הגינות דיונית [שם, בסעיף 22 לפסק הדין].
106. למרות שפסקי הדין הנ"ל אינם מחייבים, הם מחזקים את המסקנה שיש מקום לאמץ את הכלל שנקבע בעניין **רגב** ולהפוך אותו להלכה מחייבת. זאת משום שפסקי הדין הנ"ל משקפים הבנה שיפוטית בנוגע לגבולות החסינות העניינית והאופן שבו יש להפעילה במצבים שבהם חבר הכנסת הוא שיוזם את ההליך המשפטי. פסיקות אלו אינן נקודתיות ומקריות, אלא ביטוי למגמה פרשנית רחבה המתבטאת באופן עקבי על פני ערכאות ובתי משפט שונים. למגמה פרשנית זו ראוי ליתן משקל גם בהיעדר עיגון בהלכה מחייבת, במיוחד מקום שבו הוא מתיישבת עם ההלכות הקיימות של בית המשפט העליון ועם תחושת הצדק הטבעי.
107. לשיטת המערער, לא רק שבית המשפט קמא הלך נגד אותה מגמה פרשנית רחבה, אלא שהוא גם פירש ויישם את פסק הדין בעניין **רגב** באופן שגוי. בית המשפט קמא סבר בטעות שבעניין **רגב** הומצא מבחן חדש למתן חסינות המתייחס להתנהלותו הדיונית של חבר הכנסת ולא לאופי המעשה שבגיניו הוא נתבע וקבע כי מבחן זה מתעלם מ"מבחן הסיכון הטבעי" וחורג ממנו. מסיבה זו קבע בית המשפט קמא כי פסק דין **רגב** לא מתיישב עם סעיף 1(א) של לחוק החסינות ועם ההלכות שנפסקו על ידי בית המשפט העליון לגבי אותו סעיף.
108. ברם, לעמדת המערער, מדובר בהבנה שגויה של פסק הדין בעניין **רגב**. הטעם לכך הוא שסעיף 1(א) לחוק החסינות מעניק לחברי כנסת חסינות רק מפני "פעולה משפטית" שנקטה "בשל ... מעשה שעשה במילוי תפקידו, או למען מילוי תפקידו". ברם, כאשר חבר כנסת תובע אזרח מן השורה, ה"מעשה" שבעטיו מוגשת התביעה שכנגד אינו המעשה שבגיניו האזרח מבקש לפסוק לו פיצויים, אלא עצם הפתיחה בהליכים משפטיים נגדו ואילו צו להתגונן באמצעות כל הכלים הדיוניים העומדים לרשותו – לרבות תביעה שכנגד. כך, לעמדת המערער, וכפי שגם נפסק לא אחת, במקרים שבהם חבר כנסת תובע אזרח מן השורה, התביעה שכנגד מהווה ניסיון להדוף את התביעה העיקרית ולהתמודד עם השלכותיה. לפיכך, מדובר בחלק מהגנתו של האזרח שאין לצפות ממנו להתמודד מול חבר כנסת מכאן בזירה המשפטית "כאשר ידיו הדיוניות קשורות" (עניין **סוכות**, בסעיף 5).
109. רוצה לומר – בניגוד למה שקבע בית המשפט קמא, בפסק הדין בעניין **רגב** ופסקי הדין שבאו אחריו לא נקבע שהגשת תביעה על ידי חבר כנסת נגד אזרח מבטלת את חסינותו בנוגע למעשים שהאזרח מבקש להטיל עליו אחריות אזרחית בגינם, אלא שהתביעה שכנגד היא חלק מארגז הכלים הדיוניים המשמשים את האזרח כדי להדוף את התביעה שהוגשה נגדו על ידי חבר הכנסת. ככזו, התביעה שכנגד היא "פעולה משפטית" שהאזרח נוקט בה בעקבות התביעה שהוגשה נגדו, ולא פעולה עצמאית שנולדה בחלל ריק. משכך, עצם הגשת התביעה על ידי חבר הכנסת היא ה"מעשה" שבעטיו ננקטת אותה פעולה משפטית מצד האזרח. לפיכך, כך נקבע בעניין **רגב** ובפסיקות שבאו לאחריו, ככלל, תביעה שכנגד אינה פעולה משפטית הכפופה להוראות סעיף 1(א) לחוק החסינות, וכפי שהוראותיו של סעיף זה אינן יכולות למנוע מאזרח שנתבע על ידי חבר כנסת להגיש כתב הגנה, כך הן גם לא יכולות למנוע ממנו להתגונן באמצעות תביעה שכנגד.
110. מסיבה זו המערער סבור שבית המשפט קמא שגה משקבע שהכלל שנקבע בעניין **רגב** אינו מתיישב עם סעיף 1(א) לחוק החסינות. לעמדת המערער, ההיפך הוא הנכון ולהלן הוא יראה כי האופן שבו פורש סעיף 1(א) לחוק החסינות בעניין **רגב** ובפסיקות שבאו אחריו מתיישב היטב עם לשונו ועם תכליתו של סעיף זה.

ה(3). פרשנות סעיף 1(א) לחוק החסינות

111. מקורה של חסינות חברי הכנסת הוא בסעיף 17 לחוק יסוד: הכנסת המורה כי לחברי כנסת תהיה חסינות שפרטיה יקבעו בחוק. חוק החסינות משלים את הוראת חוק היסוד ומגדיר את התנאים שבהם חברי כנסת יהיה חסינים מפני הליכים משפטיים.

112. החסינות העניינית, המעוגנת בסעיף 1 לחוק החסינות, היא חסינות מוחלטת מפני אחריות פלילית ואזרחית בגין פעולות שנעשו "במילוי תפקידו, או למען מילוי תפקידו" של חבר הכנסת שממשיכה להתקיים גם לאחר סיום הכהונה. חסינות זו היא פונקציונלית במהותה: היא לא נועדה להגן על חבר הכנסת כאדם פרטי, אלא להגן על המעשה ולהבטיח את פעילותה התקינה של הכנסת ואת חופש הפעולה של חבריה [בג"ץ 1843/93 **פנחסי נ' כנסת ישראל**, פ"ד מט(1) 661, בפסקה 6-8 לפסק דינו של המשנה לנשיא (כתוארו אז) ברק (1995) (להלן: **עניין פנחסי**); בג"ץ 11225/03 **בשארה נ' היועץ המשפטי לממשלה**, פ"ד ס(4) 287, בפסקה 7 לפסק דינה של השופטת (כתוארה אז) חיות (2006) (להלן: **עניין בשארה**); בג"ץ 11298/03 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ועדת הכנסת**, פ"ד נט(5) 865, בפסקאות 10 ו-12 לפסק דינו של הנשיא ברק (2005) (להלן: **עניין התנועה לאיכות השלטון**); **עניין גוטליב**, בפסקאות 18-19].

113. החסינות הדיונית לעומתה, אשר מהווה חסינות מעצם ניהול ההליך, מעוגנת בס' 4 לחוק החסינות והיא אינה מוחלטת. תחולתה מותנית בהחלטה מוסדית של הכנסת, והיא נועדה בעיקר למנוע התנכלות לחבר הכנסת מצד הרשות המבצעת ולשמור על תפקודו התקין של הגוף המחוקק. במובן זה, החסינות הדיונית עוסקת במישור הפרוצדורלי של ניהול ההליך ונועדה לאפשר לחבר הכנסת לבצע את התפקיד לשמו נבחר מבלי להידרש להשקיע את זמנו בהליכים פליליים [עניין **פנחסי**, בפסקאות 30-31 לפסק דינו של המשנה לנשיא (כתוארו אז) ברק; **עניין בשארה**, בפסקה 7 לפסק דינה של השופטת (כתוארה אז) חיות; **עניין התנועה לאיכות השלטון**, בפסקאות 10 ו-38-39 לפסק דינו של הנשיא ברק].

114. במוקד ההליך דגן עומדת החסינות העניינית המעוגנת בסעיף 1(א) לחוק החסינות המורה כי חבר כנסת "לא ישא באחריות פלילית או אזרחית, ויהיה חסין בפני כל פעולה משפטית, בשל ... מעשה שנעשה – בכנסת או מחוצה לה – ... במילוי תפקידו, או למען מילוי תפקידו, כחבר הכנסת". השאלה בה יש להכריע בענייננו היא האם הכלל שנקבע בפסק הדין בעניין **רגב** מתיישב עם לשונה ועם תכליתה של הוראה זו או סותר אותן.

115. כידוע, כדי ללמוד את משמעותה של הוראת חוק מסוימת יש לבחון תחילה את קשת המשמעויות הלשוניות שהיא יכולה לשאת; בהמשך מזוהה תכלית החקיקה, על רכיביה הסובייקטיביים והאובייקטיביים; ולאחר מכן, מבין הפרשנויות הלשוניות האפשריות, נבחרת הפרשנות המגשימה באופן המיטבי את תכלית החוק [ראו בהרחבה: אהרן ברק **פרשנות במשפט** כרך שני: פרשנות החקיקה (1993) (להלן: ברק, **פרשנות החקיקה**)]. להלן יראה המערער כי גם לשונו וגם תכליתו של סעיף 1(א) לחוק החסינות מתיישבות היטב עם הכלל שנקבע בעניין **רגב**.

לשונו של סעיף 1(א) לחוק החסינות

116. בטרם נפנה ללשון הסעיף, יש להבהיר את המהלך הפרשני. כאשר חבר כנסת נתבע בתביעה שכנגד, אין די בשאלה אם תביעה שכנגד היא "פעולה משפטית" כמשמעותה בסעיף 1(א). יש לזהות תחילה מהו ה"מעשה" שבשלו ננקטת אותה פעולה משפטית. בענייננו, התביעה שכנגד הוגשה בעקבות התביעה העיקרית שיוזם המשיב נגד המערער. לכן, השאלה היא האם עצם הגשת התביעה העיקרית נעשתה "במילוי תפקידו" או "למען מילוי תפקידו" של המשיב כחבר הכנסת.

117. סעיף 1(א) לחוק החסינות מורה כי "חבר הכנסת לא ישא באחריות פלילית או אזרחית, ויהיה חסין בפני כל פעולה משפטית, בשל ... הבעת דעה בעל פה או בכתב, או בשל מעשה שעשה – בכנסת או מחוצה לה – אם היו ... הבעת הדעה או המעשה במילוי תפקידו, או למען מילוי תפקידו, כחבר הכנסת". כפי שניתן לראות, סעיף 1(א) אינו מעניק לחברי כנסת חסינות כללית או אישית, אלא חסינות עניינית ומותנית, התלויה בקיומו של קשר ענייני בין הפעולה שבגינה הם נתבעים לבין תפקידם הציבורי.

118. מן הבחינה הלשונית, הביטוי "כל פעולה משפטית" הוא רחב ויכול לכלול, כמובן, גם תביעה שכנגד. גם המונח "מעשה" הוא רחב ויכול לכלול נקיטה בהליכים משפטיים על ידי חבר הכנסת.

119. מכאן שלשונו של סעיף 1(א) לחוק פותחת אפשרות פרשנית, אך אינה מכריעה לבדה. היא מאפשרת לטעון שתביעה שכנגד היא "פעולה משפטית" ושפתיחת הליכים משפטיים היא "מעשה" כאמור בסעיף. עובדה זו מעוררת את השאלה מהו "המעשה" שבשלו מוגשת התביעה שכנגד ההליך והאם אותו "מעשה" הוא בגדר פעולה שנעשתה במילוי התפקיד או למענו. מבחינה לשונית, אין דבר בסעיף 1(א) ששולל את הטענה שה"מעשה" שבשלו מוגשת התביעה שכנגד הוא התביעה העיקרית שאותה יזם חבר הכנסת ושההכרעה בגורלה של התביעה שכנגד תלויה בשאלה האם הגשת התביעה העיקרית נעשתה במסגרת מילוי תפקידו של חבר הכנסת.

120. כפי שנקבע בעניין רגב ובפסיקות מאוחרות יותר, ככלל, אין מקום לראות בנקיטת הליכים משפטיים חלק מתפקידו הציבורי של חבר הכנסת ולפיכך, כפי שנפסק באותה פרשה, העובדה שחבר כנסת יזם הליך משפטי מהווה שיקול נכבד שלא להעניק לו חסינות מפני תביעה שכנגד המוגשת במסגרת אותו הליך. פרשנות זו היא פרשנות אפשרית בהחלט ללשונו של סעיף 1(א) ולפיכך יש לבחון האם היא מגשימה בצורה טובה את תכליתו. כפי שיראה המערער להלן, זה אכן המצב.

תכליתו של סעיף 1(א) לחוק החסינות

121. מן ההיסטוריה החקיקתית ומהפסיקה עולה כי לחסינות העניינית יש מספר תכליות סובייקטיביות מרכזיות. התכלית הסובייקטיבית הראשונה של החסינות העניינית היא הגנה על חופש הפעולה והביטוי של חבר הכנסת. החסינות נועדה לאפשר לחבר הכנסת למלא את תפקידו הציבורי והפרלמנטרי נאמנה ולהשתתף בתהליכי קבלת החלטות, תוך מתן ביטוי חופשי ומלא לדעותיו [עניין **בשארה**, בפסקה 6 לפסק דינה של השופטת (כתוארה אז) חיות, ובפסקה 8 לפסק דינו של הנשיא ברק]. במובן זה, החסינות נועדה להבטיח שחברי הכנסת, כנציגיו הנבחרים של הציבור, יוכלו לתרגם את התמיכה הציבורית שקיבלו לכדי פעולה פוליטית אפקטיבית, ללא התערבות חיצונית הפוגעת ביכולתם להשפיע על תהליכי קבלת ההחלטות [עניין **פנחס**, בפסקה 14 לפסק דינו של המשנה לנשיא (כתוארו אז) ברק].

122. תכלית זו, כך נפסק, נועדה להגן בעיקר על חופש הביטוי הפוליטי של חברי הכנסת ועל יכולתם לנאום, לכתוב מאמרים, ולהתראיין וזאת מתוך הבנה שצורות ביטוי אלו הן כלי העבודה המרכזיים שלהם [עניין **בשארה**, בפסקה 6 לפסק דינה של השופטת (כתוארה אז) חיות, פסקאות 8-10 לפסק דינו של הנשיא ברק, ופסקאות 8-10 לפסק דינו של השופט ריבלין].

123. יחד עם זאת, חשוב להדגיש שחרף רצונו של המחוקק לאפשר לחברי כנסת להתבטא באופן חופשי, הוא לא היה מעוניין להעניק להם חופש ביטוי בלתי מוגבל וזאת במיוחד כאשר הדבר נוגע לפגיעה והשמצה של אנשים שאינם נבחרים וציבור ואינם זוכים לחסינות ובמט ביטוי דומות. וועדת האתיקה של הכנסת, הדגישה בהקשר זה כי למרות שלחברי כנסת יש חסינות "הגנה זו לא נועדה להפוך את זירת השיח הציבורי לזירת הכפשות נטולת כללים, שבה ניתן להשמיץ ולפגוע באנשים שונים ללא הבחנה. הדברים נכונים במיוחד כאשר מדובר באמירות קיצוניות ובלתי מבוססות הנוגעות לאנשים או לארגונים שאינם שותפים לאותו השיח ואין להם אפשרות להגיב לדברים. על כן שבה הוועדה ומזכירה לחברי הכנסת את הכלל 'חכמים היזהרו בדבריהם'."

[החלטה 83/18 של ועדת האתיקה של הכנסת "בעניין קובלנות בעניין התבטאויות של חברי כנסת נגד אישים וארגונים" (31.12.2012)].

124. יתרה מכך, יש לזכור כי חוק חסינות חברי הכנסת נחקק בשנת 1951, שנים רבות לפני חקיקתו של חוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965, ובוודאי לפני התפתחותה של תופעת תביעות ההשתקה במובנה המודרני. ספק אם המחוקק ההיסטורי צפה מציאות שבה חברי כנסת יעשו שימוש תדיר בתביעות לשון הרע כאמצעי להרתעת מבקרים ולהפעלת לחץ על אזרחים מן השורה. לכל הפחות, קשה לייחס למחוקק כוונה להעניק לחברי הכנסת יתרון דיוני שיאפשר להם לזוזם הליכים מסוג זה, ובו בזמן לחסום את דרכו של הנתבע להתגונן באמצעות תביעה שכנגד.

125. תכליתה הסובייקטיבית השנייה של החסינות העניינית היא הבטחת ייצוג דמוקרטי מלא ואפקטיבי. חסינות חברי הכנסת נועדה להבטיח כי הציבור כולו יזכה לייצוג פוליטי אפקטיבי, וכי עמדותיו יישמעו באמצעות נציגיו הנבחרים [עניין **בשארה**, בפסקה 6 לפסק דינה של השופטת (כתוארה אז) חיות, פסקה 8 לפסק דינו של הנשיא ברק, ופסקאות 8-10 לפסק דינו של השופט ריבלין]. בכך מבטאת החסינות את ההכרה בכך שהפגיעה בחופש הפעולה וחופש הביטוי של חבר הכנסת פוגעת בזכותם של האזרחים לייצוג פוליטי, ומרוקנת את ההליך הדמוקרטי מתוכנו [ע"פ 255/68 **מדינת ישראל נ' בן משה**, פ"ד כב(2) 427, 439 (1968)].

126. תכליתה הסובייקטיבית השלישית של החסינות היא עצמאותו של חבר הכנסת והגנה מפני התנכלות מצד הרשות המבצעת. אחד הרציונליים המרכזיים של החסינות הוא למנוע מצב שבו רשויות אחרות יעשו שימוש בהליכים משפטיים כדי להרתיע חברי כנסת מלבקר אותן ולפקח עליהן. החסינות מבקשת אפוא לאפשר לחברי הכנסת לפקח ולבקר באופן אפקטיבי את שאר הרשויות, ללא חשש מפני התערבות, נקמות או הפעלת לחץ משפטי [עניין **פנחסי**, בפסקה 12 לפסק דינו של המשנה לנשיא (כתוארו אז) ברק; עניין **בשארה**, בפסקה 6 לפסק דינה של השופטת (כתוארה אז) חיות, ופסקה 8 לפסק דינו של הנשיא ברק].

127. שלישית, יש לבחון את התכליות האובייקטיביות של חוק חסינות חברי הכנסת, קרי – המטרות שהחוק נועד להגשים בחברה דמוקרטית מודרנית, כפי שהן נלמדות מתפקידו של ההסדר במארג החוקתי והמשפטי. תכלית זו אינה מתמצה בכוונת המחוקק ההיסטורית, אלא מבקשת לעמוד על האופן שבו יש לפרש את החוק כך שישתלב באופן הרמוני עם ערכי היסוד של השיטה ועם תפקידו המוסדי של מוסד החסינות (ברק, **פרשנות החקיקה**, שער ד, פרק שלישי).

128. בנוסף על כך, לחסינות מספר תכליות אובייקטיביות. התכלית האובייקטיבית הראשונה של החסינות העניינית היא שמירה על שלטון החוק. מסקנה זו נובעת, כך נפסק, מהעובדה ש"תכליתו (הכללית) של כל דבר חקיקה היא להגשים את שלטון החוק" [עניין **פנחסי**, בפסקה 15 לפסק דינו של המשנה לנשיא (כתוארו אז) ברק]. בבסיס עקרון שלטון החוק נמצא הכלל כי אף אחד אינו מעל לחוק. תכלית זו מחייבת לנהוג בזהירות במתן חסינות לחברי כנסת משום שכל פעם שחבר כנסת אינו נותן את הדין על מעשיו עקרון שלטון החוק נפגע [שם]. מאחר שתכליתה האובייקטיבית של החסינות היא גם לשמור על שלטון החוק, תכלית זו מחייבת להעניק את החסינות רק באותם מקרים שבהם הדבר הכרחי ונדרש.

129. תכלית אובייקטיבית נוספת של החסינות, הנגזרת ישירות מעקרון שלטון החוק, היא שמירה על אמון הציבור ברשויות השלטון. אילו חברי הרשות המחוקקת יקבלו היתר גורף לפעול בניגוד לחוקים שהם עצמם חוקקו בעוד שאזרחים פשוטים יהיו מחויבים לפעול בהתאם לחוקים הללו, אמון הציבור ברשויות יפגע [עניין **בשארה**, בפסקה 8 לפסק דינה של השופטת (כתוארה אז) חיות]. לפיכך, גם תכלית זו מחייבת את המסקנה שיש להשתמש בחסינות העניינית בזהירות ובמשורה.

130. תכליתה האובייקטיבית הרביעית של החסינות היא שמירה על עקרון השוויון. עקרון השוויון עקרון מרכזי במשטר החוקתי הישראלי שכל דבר חקיקה נועד לקדם. כפי שציין הנשיא ברק: "עקרון היסוד, המשמש

מטרה חקיקתית לכל פעולות הגוף המחוקק, הוא העיקרון של שוויון הכול בפני החוק [...] על-כן יש להניח ולפרש דברי חקיקה, כבאים להגשים מטרה זו ולא לסתור אותה" [בג"ץ 507/81 **אבו חצירא נ' היועץ המשפטי לממשלה**, פ"ד לה (4) 561, 586 (1981)]. כפי שציין הנשיא ברק בעניין **פנסחי**, חסינותם של חברי הכנסת פוגעת גם בעיקרון חשוב זה:

החסינות העניינית פוגעת בעקרון השוויון. הכול נותנים את הדין על פעולותיהם האסורות – למעט חברי הכנסת. שוויון הכול בפני החוק נפגע. [...] פגיעה זו קשה היא. הצורך להבטיח שוויון טבעי הוא לאדם. הוא מבוסס על שיקולים של צדק והגינות. השוויון חיוני לחברה ולהסכמה החברתית שעליה היא מושתתת. השוויון שומר על השלטון מפני השרירות. הפליה הרסנית היא לחברה. תחושת חוסר השוויון הנגרמת בשל החסינות העניינית היא מהקשה בתחושות...
[שם, בפסקה 16 לפסק דינו]

131. מסיבה זו, גם עיקרון השוויון תומך בפרשנות מצמצמת של הוראות חוק החסינות שתעניק לחברי הכנסת חסינות רק באותם מקרים שבהם היא משרתת באופן מובהק את התכליות הסובייקטיביות שנועדה להגשים.

132. תכלית אובייקטיבית נוספת של החסינות העניינית היא הגנה על זכות הגישה לערכאות. זכותו של אדם לגשת לערכאות המשפט היא זכות יסוד בשיטת המשפט הישראלית אשר מחייבת שלא לחסום אדם מהבאת עניינו בפני בית המשפט אלא מטעמים כבדי משקל ובמקרים חריגים בלבד [ע"א 6805/99 **עץ חיים נ' הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה**, פ"ד נז (5) 433, 445 (2003)]. תכלית זו מחייבת לפרש את חוק החסינות באופן שמצמצם עד כמה שפחות את אפשרותם של אזרחים מהשורה לקבל את יומם בבית המשפט.

בחירת המשמעות התואמת בצורה הטובה ביותר את תכליתו של סעיף 1(א)

133. כמפורט לעיל, השאלה הפרשנית שבה יש להכריע במקרה דנן היא האם העובדה שחבר כנסת תבע אזרח מן השורה היא שיקול בעל משמעות בשאלה האם יש לאפשר לאותו אזרח להגיש נגד חבר הכנסת תביעה שכנגד (כפי שנקבע בעניין **רגב**) או שמא מדובר בנתון לא רלוונטי בסוגיית החסינות (כפי שקבע בית המשפט קמא).
134. לעיל הראינו שפרשנות לפיה מדובר בשיקול בעל משמעות היא בהחלט אפשרית לפי לשונו של סעיף 1(א) לחוק החסינות ועמדנו על תכליותיה השונות (הסובייקטיביות והאובייקטיביות) של החסינות העניינית המוקנית לחברי כנסת לפי סעיף זה. כעת עלינו לבחון איזו פרשנות מגשימה את התכליות האמורות באופן מיטבי. שלב זה מחייב לבחון את היחס בין התכליות השונות ואת המתח האפשרי ביניהן, תוך חתירה לפרשנות המאזנת ביניהן באופן הרמוני ואינה מרוקנת מי מהן מתוכן [ראו ברק, **פרשנות החקיקה**, שער א, פרק שלישי § 4]. כפי שיראה המערער להלן, פרשנות לפיה הגשת תביעה על ידי חבר כנסת מהווה שיקול משמעותי לאפשר לנתבע להתגונן באמצעות תביעה שכנגד מגשימה בצורה הטובה ביותר את התכליות שסעיף 1(א) לחוק החסינות נועד לקדם.

135. מן התכלית הסובייקטיבית עולה כי החסינות העניינית נועדה לשמש כמגן מפני חשיפה לאחריות משפטית העלולה לפגוע בפעילותו הפרלמנטרית של חבר הכנסת. היא נועדה למנוע אפקט מצנן על חופש הביטוי הפוליטי ועל תפקודו הפרלמנטרי של חבר הכנסת, ולהבטיח שיוכל לפעול ולבטא את עמדותיו ללא מורא. תכלית זו מתמקדת במצב שבו חבר הכנסת הוא מושא להליך משפטי, ולא במצב שבו הוא עצמו יוזם הליך ונועדה לשמר את חופש הביטוי הפוליטי, לא לאפשר לכנסת לתבוע אזרחים מן השורה ללא השלכות.

136. מן התכלית האובייקטיבית עולה כי החסינות היא הסדר **פונקציונלי ומוגבל**, שתכליתו להבטיח את פעילותה התקינה של הכנסת מבלי לפגוע יתר על המידה בעקרונות יסוד דמוקרטיים כגון שלטון החוק ועקרון השוויון,

המחייבים להעניק לחברי כנסת חסינות באופן שלא יציב אותם מעל החוק ויקנה להם יתרונות רחבים על פני שאר האוכלוסייה באופן בלתי מוצדק.

137. בחינת היחס בין התכליות מלמדת כי אין ביניהן מתח מהותי בענייננו, אלא דווקא **התכנסות לאותה מסקנה פרשנית התואמת את עמדת הפסיקה בעניין רגב ובפסקי הדין המאוחרים יותר**. פרשנות המרחיבה את החסינות העניינית לכדי חסינות דיונית גורפת, החוסמת תביעה שכנגד, תהפוך אותה מ"מגן" ל"חרב" ותאפשר לחברי כנסת לעשות שימוש מופקר בהליכים משפטיים על מנת להרתיע את מבקריהם ולהעניש אותם ללא השלכות. מתן יתרון דיוני כה משמעותי לחברי כנסת אינו דרוש כלל וכלל לצורך הגשמת תכליתה הסובייקטיבית של החסינות, ופוגע בצורה חמורה בעיקרון השוויון, בשוויון בפני החוק ובזכות הגישה לערכאות באופן שאינו מתיישב עם תכליתה האובייקטיבית.

138. ניתן למצוא חיזוק למסקנה זו בסעיף 13א(ב)(2) לחוק החסינות, האוסר על חבר כנסת השגת "יתרון או העדפה אישיים בשל היותו חבר הכנסת". הוראה זו מעידה כי המחוקק הכיר בכך שמעמדו של חבר הכנסת עשוי להקנות לו יתרונות רבים וכוח רב וביקש למנוע את ניצולם לצרכים אישיים. העובדה שהמחוקק ראה צורך לציין שחברי הכנסת אינם רשאים להשתמש במעמדם לצורך השגת יתרונות והעדפה אישית, מתיישב עם המסקנה שהחסינות לה זוכים חברי הכנסת לא נועדה כדי להעניק להם יתרון דיוני אישי שאינו נדרש לשם מילוי התפקיד הפרלמנטרי.

139. מטעמים אלו, הכלל שנקבע בעניין **רגב** לפיו הגשת תביעה על ידי חברי כנסת מהווה שיקול משמעותי לאפשר לנתבע להגיש תביעה שכנגד לא רק מתאפשרת לפי לשון החוק, אלא גם מאזנת בצורה הטובה ביותר בין התכליות שחסינות חברי הכנסת מבקשת להגשים, תוך צמצום ההשפעות הפוגעניות שחסינות רחבה מדי תיצור, בין היתר לעקרון שלטון החוק, עיקרון השוויון וזכות הגישה לערכאות. מנגד, הפרשנות המוצעת על ידי המשיב תיצור א-סימטריה לא הוגנת בין הצדדים להליך ותפגע קשות בעקרונות היסוד של שיטתנו המשפטית. לפיכך, יש לאמץ את הפרשנות המוצעת על ידי המערער וליישם את הכלל שנקבע בעניין **רגב** במקרה שבנדון.

140. יישום ההלכה שנקבע בעניין **רגב** בענייננו מוביל בהכרח למסקנה כי לא היה מקום לדחות את התביעה שכנגד שהגיש המערער. התביעה שכנגד היא אחד מהכלים הדיוניים שעומדים לרשות המערער כדי להדוף את תביעת המשיב ולהתמודד עם השלכותיה. דחייה על הסף של תביעה זו תיצור מצב בלתי הוגן שבו המערער נדרש להתמודד עם תביעת העתק שהגיש נגדו המשיב כשידיו הדיוניות קשורות מאחורי גבו. תוצאה זו היא בגדר עיוות דין אשר נוגד את תחושת הצדק הטבעי וחותר תחת התכליות שחוק החסינות נועד לקדם. לא יכול להיות ספק שלא זו הייתה כוונת המחוקק ודי בכך כדי להצדיק התערבות בפסק דינו של בית המשפט קמא. למצער, יישום הלכת **רגב** בענייננו מצדיק שלא לדחות את התביעה שכנגד על הסף ולהכריע בסוגיית החסינות רק בסוף ההליך המשפטי.

ה(1). המעשה שבגינו נתבע המשיב אינו מצוי בתוך מתחם הסיכון הטבעי של עבודתו כחבר כנסת

141. בנוסף על כך יטען המערער שגם אם יוחלט שאין מקום לאמץ וליישם את הכלל שנקבע בעניין **רגב** במקרה שבנדון, עדיין יש להתערב בהחלטת בית המשפט קמא לדחות על הסף את התביעה שכנגד מן הטעם שהפרסום שבו עוסקת תביעה זו אינו חוסה תחת חסינות.

142. עילת התביעה שכנגד בענייננו מבוססת על פגיעה בפרטיות, האסורה לפי סעיף 1 לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 (להלן: **חוק הגנת הפרטיות**), ומהווה עוולה אזרחית לפי סעיף 4 לחוק זה. סעיף 2 לחוק הגנת הפרטיות מגדיר שורה של מצבים המהווים פגיעה בפרטיות, ובהם "פרסום תצלומו של אדם ברבים בנסיבות שבהן עלול הפרסום להשפילו או לבזותו" [לפי סעיף 2(4)], "שימוש בידעיה על ענייניו הפרטיים של אדם או

מסירתה לאחר, שלא למטרה שלשמה נמסרה" [לפי סעיף 2(9)], "פרסומו של ענין הנוגע לצנעת חייו האישיים של אדם [...] או להתנהגותו ברשות היחיד" [לפי סעיף 2(11)].

143. כבר נפסק לא אחת שמספר טלפון, מספר זהות, מקום עבודה וכתובת הם בגדר "ענייני הפרטיים" של אדם, כאמור בסעיף 2(9) לחוק הגנת הפרטיות, ושפרסומם של פרטי מידע כאמור ללא רשות פוגעת בצנעת חייו האישיים ומהווה פגיעה אסורה בפרטיות [ראו: ע"א 439/88 **רשם מאגרי מידע נ' משה ונטורה**, פ"ד מח(3) 808, 823-822 (1994); רע"א 6902/06 **צדיק נ' הוצאת עיתון הארץ בע"מ**, פ"ד סג(1) 52, 60-59 (2008)]. עוד ראוי לציין שחוק הגנת הפרטיות מגדיר "מידע בעל רגישות מיוחדת", בין היתר כ"מידע אישי על אודות דעותיו הפוליטיות או אמונותיו הדתיות של אדם או השקפת עולמו" [סעיף 3 לחוק].

144. במקרה שבנדון המשיב פרסם את מספר הטלפון, מספר הזהות ואת הכתובת של המשיב ללא רשות ולפיכך לא יכול להיות חולק על כך שפגע שלא כדין בפרטיותו. בנוסף על כך, המשיב בחר לעשות למערער "דוקסינג" וחשף את זהותו המקוונת לעיני כל, לרבות בפני מעסיקו. המשיב פרסם לקהל הרחב את שמו, תמונתו ומקום עבודתו של המשיב, אותם בירר לשם הגשת תביעה נגדו (ניתן שתוך הפרת האיסור על "בילוש או התחקות אחרי אדם" [לפי סעיף 2(2)]. את פרסום פרטים רגישים אלה עשה המשיב תוך שהוא מקשר ביניהם לבין דעותיו הפוליטיות של המערער, וזאת במטרה מוצהרת "ללמדו לקח". פרסום זה חשף את תמונתו ואת דעותיו הפוליטיות של המשיב (שכאמור, מהוות "מידע רגיש" לפי החוק) בפני כל במטרה ברורה לפגוע בו, להשפיל אותו ולבזותו והכל ללא צורך אמיתי. מדובר בפגיעה ברורה, בוטה ומכוונת בפרטיותו של המערער ובצנעת חייו שלא יעלה על הדעת לקבוע שהיא חוסה תחת חסינות.

145. בהתאם למבחן "מתחם הסיכון הטבעי" שנקבע על ידי הנשיא ברק בעניין **פנחסי**, החסינות העניינית עשויה לחול גם על פעולות אסורות מקום שבו הן מהוות תוצר לוואי של פעילות פרלמנטרית לגיטימית, כגון התבטאויות חריפות במסגרת שיח פוליטי [ראו: שם, בעמ' 688-690 לפסק דינו של המשנה לנשיא (כתוארו אז) ברק; כמו כן ראו: עניין **בשורה**, בעמ' 287, 301 ו-321]. לפי מבחן זה, תחולתה של החסינות מוגבלת למעשים הנובעים באופן טבעי מביצוע מעשה הקשור לתפקידו של חבר הכנסת, אשר ה"גלישה" אליהם היא בגדר סיכון מקצועי ואינה משתרעת על פעולות עצמאיות, מכוונות, שאינן נגזרות מן הביטוי הפוליטי עצמו [עניין **פנחסי**, בעמ' 688-692].

146. בענייננו, התבטאויותיו של המשיב מלמדות כי הפגיעה בפרטיותו של המערער אינה בגדר גלישה טבעית של השיח הפוליטי למעשה אסור, אלא מהלך יזום בעל אופי נקמני. כך, במסגרת הקמפיין שיוזם, המשיב הצהיר כי בכוונתו "לתבוע דיבה את כל מי שהפיץ את הפרסום השקרי והנבזי הזה לגבי וללמד אותו שלשקרים ולהסתה יש תוצאות", וכן קרא לציבור "לעצור אותם ולגרום להם לשלם מחיר". בהמשך, כאשר המשיב חשף את זהותו של מערער ופרסם פרטים אישיים אודותיו הוא הבהיר כי "כל מי שחושב שניתן להסית באינטרנט תחת שם בדוי ולחמוק מהשלכות טועה מרה וישלם על מעשיו" וכי "אנחנו נחשוף אתכם אחד אחד ונגרום לכם לשלם".

147. ביטויים אלה אינם רק רטוריקה נלווית, אלא עדות ישירה לתכליתם של הפרסומים שבגינם נתבע המשיב. כאשר חבר הכנסת כותב במפורש שמטרתו של הפרסום אותו הפיץ היא "ללמד לקח" ולגרום לאנשים "לשלם", הוא מודה בפנה מלא שלא מדובר בביטוי פוליטי הנלווה לתפקידו או באמירה שנעשית בלהט הרגע, אלא ביטוי ש"השמעתו תהיה חלק ממטרה העומדת בפני עצמה" [ת"א (שלום י-ם) 64735-04-21 **בן גביר נ' גולן**, בפסקה 27 (31.12.2021) (להלן: עניין **בן גביר נ' גולן**)]. במקרה שבנדון פרסום פרטיו האישיים של המערער הוא חלק ממהלך גדול יותר, בעל אופי נקמני, אשר כלל איסוף שיטתי, עיבוד ופרסום של מידע אישי ופרטי השייך לאנשים שהשמיעו ביקורת כלפי המשיב. לפיכך, גם בשים לב להיקפה הרחב של החסינות העניינית, מדובר במקרה מובהק שבו חבר הכנסת "חרג ... [ממתחם הסיכון הטבעי] וניצל את מעמדו לפעילות

שאדם מן השורה אינו יכול לעשות בלא לשלם את המחיר" [עניין פנחסי, בעמ' 688]. משכך, אין לראות בפרסום שבגיניו הוגשה התביעה שכנגד פעולה שנעשתה "במילוי תפקידו או למען מילוי תפקידו" של המשיב ומכאן שאין תחולה לחסינות העניינית.

148. יתרה מכך, גם אילו היה מקום לבחון את הפרסום שבגיניו הוגשה התביעה שכנגד כ"נלווה" למעשה מסוים, אין להתעלם מכך שהמעשה שאליו הוא נלווה אינו חלק מפעילותו הפרלמנטרית של המשיב. תפקידו של חבר הכנסת מעוגן בפעילות מוסדית וציבורית מוגדרת; ייזום וקידום חקיקה, השתתפות בדיונים פרלמנטריים, פיקוח על הרשות המבצעת וייצוג עמדות ציבור בוחריו במסגרת השיח הציבורי. גם כאשר פעילות זו מתרחבת אל הזירה הציבורית, היא נותרת מכוונת לקידום רעיונות, מדיניות ועמדות אל מול הקהל הרחב. לעומת זאת, ניהול קמפינים משפטיים, הגשה סדרתית של תביעות ושימוש בהליכי משפט כאמצעי להרתעה או ענישה של מבקרים, או אפילו משמיצים, אינם מהווים חלק מארגז הכלים הפרלמנטרי, ואינם נדרשים לצורך מילוי התפקיד הציבורי. מדובר בפעילות פרטית במהותה המופעלת כלפי יחידים שאינה נגזרת מן הפונקציות הדמוקרטיות של חבר הכנסת.

149. מכאן שהפרסום שבגיניו הוגשה התביעה שכנגד אינו בתוך מתחם הסיכון הטבעי של פעילותו הציבורית של המשיב במובן הבסיסי ביותר. זאת משום שלא קיימת בעניינו פעילות פרלמנטרית לגיטימית שפרסום זה מהווה "גלישה" ממנה. בהיעדר זיקה כזו מלכתחילה, אין לראות בפרסום המדובר חלק מן הסיכונים הטבעיים הנלווים לפעילותו של המשיב כחבר כנסת. מטעמים אלו, לא היה מקום לדחות את התביעה שכנגד שהגיש המערער על הסף.

ה(4). טענת החסינות של המשיב נגועה בחוסר תום לב ודינה להידחות מחמת השתק שיפוטי

150. המערער יוסיף ויטען כי ישנה סתירה מהותית בין טענת החסינות שהעלה המשיב בהליך זה לבין התנהלותו הדינית בהליכים אחרים אשר מקימה השתק שיפוטי ומהווה אינדיקציה לפגם בתום ליבו.

151. כפי שציין בית המשפט קמא, המשיב מנהל בימים אלה הליך מקביל כנגד חברת הכנסת נריה אסטרטוב שפרסמה את הפוסט שבגין שיתופו תבע המשיב את המערער. טענתו המרכזית של המשיב בהליך נגד חברת הכנסת אסטרטוב הוא שהפוסט שפרסמה מהווה לשון הרע נגדו. עם זאת, מאחר שהמפרסמת גם היא חברת כנסת, בעצם הגשת התביעה נגדה "מובלעת" טענה נוספת של המשיב, לפיה הפוסט שאותו פרסמה חברת הכנסת אסטרטוב אינו חוסה תחת חסינות.

152. ודוק – הפוסט שבגיניו נתבעה חברת הכנסת אסטרטוב הוא פרסום פוליטי מובהק, העוסק בנושא המצוי בלב השיח הציבורי, ופורסם במסגרת פעילותה כחברת כנסת. ביטויים אלו, גם אם הם חריפים ופוגעניים, ואפילו כשהם מתוכננים, הם חלק מכלי העבודה של חברת הכנסת [ראו עניין גוטליב, בפסקה 33-38]. כך במיוחד כאשר הביטויים מופנים לחבר כנסת אחר שהביקורת עליו היא חלק מתפקידה ונהנה גם הוא מחסינות המאפשרת לו מרחב רחב במיוחד להגיב לדברים [ראו עניין בן גביר נ' גולן, בפסקאות 24 ו-28].

153. מנגד, התביעה שכנגד, שהמשיב טוען כי יש לדחות על הסף מחמת חסינות, עוסקת בפרסום לא פוליטי שלא נעשה למען או במסגרת מילוי תפקידו של המשיב כחבר כנסת, ולמצער, בפרסום שהקשר שלו לתפקידו של המשיב כחבר כנסת חלש בהרבה מהקשר של הפרסום של ח"כ אסטרטוב לתפקידה בכנסת. חרף האמור, המשיב טוען כי הפרסום שבגיניו הוא נתבע חוסה תחת חסינות ואילו הפרסום של חברת הכנסת אסטרטוב לא.

154. כלומר, בהליך אחד, המשיב אינו רואה בחסינות העניינית חסם מוחלט מפני תביעות נגד חברי כנסת וזאת גם כאשר מדובר בפרסום שקרוב בהרבה לליבת התפקיד. בעניינו לעומת זאת המשיב טוען כי חלה חסינות וזאת חרף העובדה שהפרסום עליו מדובר בהליך זה אינו קשור לתפקידו הציבורי ולכל היותר בעל קשר רופף

מאוד לתפקיד זה. המשיב מבקש אפוא לעשות שימוש סלקטיבי בחסינות, להפעילה כשהיא מגינה עליו, ולהתכחש לה כשהיא עומדת בדרכו. לעמדת המערער מדובר בהתנהלות דיונית חסרת תום לב המקימה השתק שיפוטי.

155. דוקטרינת ההשתק השיפוטי נגזרת מעקרונות כלליים של תום לב דיוני והגינות ונועדה למנוע מצב שבו בעל דין "מדבר בשני קולות" בהתאם לנוחותו הדיונית – וזה בדיוק מה שעושה המשיב בכל הנוגע לסוגיית החסינות. לשיטת המערער, אין לאפשר למשיב לדבר בשני קולות ולהחזיק את המקל בשני קצותיו ויש לדרוש ממנו לוותר על חסינותו בהליך דן כל עוד הוא עומד על טענתו שחברת הכנסת אסטרטוב אינה זכאית לחסינות [רע"א 4224/04 בית ששון נ' שיכון עובדים והשקעות, פ"ד נט(6) 625, בפסקה 9-11 לפסק דינו של השופט גרוניס (2005)]. ברם, גם אם התנהלותו חסרת תום לב של המשיב לא מקימה השתק שיפוטי, לכל הפחות מדובר בעדות לחוסר תום ליבו של המשיב ולשימוש לרעה בהליכי משפט [שם, בפסקה 15 לפסק דינו של השופט גרוניס].

156. עוד ראוי לציין בהקשר זה שהתנהלות המשיב מלמדת על קו מתמשך של שימוש סלקטיבי בטענות ובהסדרים נורמטיביים, המתבטא גם באופן שבו הוא עושה שימוש במעמדו כחבר כנסת. כפי שפורט לעיל (בפסקאות 72-78 לערער), המשיב מבקש להיבנות מן ההגנות והפריבילגיות הנובעות ממעמדו כחבר כנסת, ובעיקרן החסינות, אך בכל הנוגע לגיוס הכספים למימון ההליכים, המשיב "מצפצף" על המגבלות והחובות הנלוות לאותו מעמד. המשיב מתנהל ומתדיין כ"חבר כנסת לפי דעתו": הוא חבר כנסת כאשר הזכויות הנלוות משרתות אותו, אבל אזרח מן השורה כאשר נדרש למלא אחר החובות הכרוכות בתפקיד. מדובר בהתנהלות חסרת תום לב המחזקת את המסקנה שהמשיב תבע את המערער ממניעים נקמניים וזרים ומנצל לרעה את חסינותו העניינית.

ה(5). סיכום טענות המערער בסוגיית החסינות

157. לסיכום, מכלול הטענות שהוצגו מוביל למסקנה כי אין מקום לדחות את התביעה שכנגד על הסף מחמת חסינות. ראשית, משום שיש ליישם בענייננו את הכלל שנקבע בפסק הדין בעניין רגב לפיו הגשת תביעה של חבר כנסת מהווה שיקול נכבד לאפשר להגיש נגדו תביעה שכנגד; ושנית, משום שמבחינת דיני החסינות עצמם, הפרסום נשוא התביעה שכנגד חורג מגדרי פעילותו הפרלמנטרית של המשיב ואינו נכלל בסיכונים הטבעיים שכרוכים בה. לבסוף, התנהלות המשיב, כפי שפורטה לעיל, מצביעה על שימוש סלקטיבי במעמדו באופן שאינו מתיישב עם חובת תום לב ומהווה ניצול לרעה של מוסד החסינות. בנסיבות אלה, יש לדחות את הבקשה לסילוק התביעה שכנגד ולאפשר את בירורה.

ו. סוף דבר

158. בשל כל הטעמים המפורטים לעיל מתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע כי התביעה שהגיש המשיב נגד המערער מהווה שימוש לרעה בהליכי משפט ותביעת השתקה מובהקת, ולהורות על סילוקה על הסף.

159. בנוסף, מתבקש בית המשפט ליתן ביטוי אופרטיבי גם לממד ההרתעתי הדרוש בנסיבות העניין, באמצעות חיוב המשיב בהוצאות משמעותיות וריאליות. מקום שבו בעל כוח בוחר לעשות שימוש משולב במעמדו הציבורי, במשאבים כספיים חריגים, בפלטפורמות דיגיטליות ובהליך השיפוטי כדי להרתיע אזרחים פרטיים מהבעת עמדותיהם, אין די בדחיית ההליך בלבד. יש צורך במסר ברור שלפיו בתי המשפט אינם משמשים כלי לחיסול כלכלי, תעסוקתי ותודעתי של מבקרים פוליטיים.

160. עוד מתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע כי לא עומדת למשיב חסינות מפני התביעה שכנגד, וכי לא היה מקום לדחות את תביעתו של המערער על הסף. למצער יש לקבוע כי אין מקום להכריע בשאלת תחולתה של

החסינות העניינית בשלב מקדמי זה, ובוודאי שלא לשלול מן המערער את יומו בבית המשפט מקום שבו מועלית טענה לפגיעה עצמאית ונפרדת בפרטיותו.
161. לפיכך מתבקש בית המשפט הנכבד לקבל את הערעור, להורות על סילוק תביעת המשיב על הסף, לדחות את הבקשה לסילוק התביעה שכנגד ולחייב את המשיב בהוצאות משפט ובשכר טרחת עורך דין בסכום משמעותי.



איתי ברנשטיין

ב"כ המערער



עופרי בשן